

Käesolev dokument on vaid dokumenteerimisvahend ja institutsioonid ei vastuta selle sisu eest

► B

NÕUKOGU DIREKTIIV 92/43/EMÜ,

21. mai 1992,

looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta

(EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7)

Muudetud:

		Euroopa Liidu Teataja		
		nr	lehekülg	kuupäev
► <u>M1</u>	Nõukogu direktiiv 97/62/EÜ, 27. oktoober 1997	L 305	42	8.11.1997
► <u>M2</u>	Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1882/2003, 29. september 2003	L 284	1	31.10.2003
► <u>M3</u>	Nõukogu Direktiiv 2006/105/EÜ, 20. november 2006	L 363	368	20.12.2006

Muudetud:

► <u>A1</u>	Austria, Rootsi ja Soome ühinemisakt	C 241	21	29.8.1994
► <u>A2</u>	Akt Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta	L 236	33	23.9.2003

▼B**NÕUKOGU DIREKTIIV 92/43/EMÜ,****21. mai 1992,****looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku
kaitse kohta**

EUROOPA ÜHENDUSTE NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 130s,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽²⁾,võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust ⁽³⁾

ning arvestades, et:

keskkonna kvaliteedi säilitamine, kaitsmine ja parandamine, sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmine, on oluline üldistest huvidest lähtuv eesmärk, mida ühendus taotleb, nagu on sätestatud asutamislepingu artiklis 130r;

Euroopa Ühenduse keskkonnapoliitikas ja tegevusprogrammis (1987–1992) ⁽⁴⁾ nähakse ette looduse ja loodusvarade kaitsega seotud meetmed;

kuna käesoleva direktiivi peamine eesmärk on edendada bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja piirkondlikke nõudeid, aitab käesolev direktiiv kaasa säästva arengu üldise eesmärgi saavutamisele; niisuguse loodusliku mitmekesisuse säilitamine võib teatavatel juhtudel eeldada inimtegevuse jätkamist või isegi soodustamist;

liikmesriikide Euroopa territooriumil muutub looduslike elupaikade olukord järjest halvemaks ja üha rohkem looduslike liike on tõsiselt ohustatud; võttes arvesse, et ohustatud elupaigad ja liigid moodustavad osa ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, tuleb nende säilitamiseks võtta meetmeid ühenduse tasandil;

seoses ohuga teatavatele elupaigatüüpidele ja teatavatele liikidele tuleb need määratleda esmatahtsateks elupaigatüüpideks ja liikideks, et soodustada nende säilitamisega seotud meetmete aegsat rakendamist;

tagamaks ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse taastamist või säilitamist tuleb määrata konkreetsed erikaitsealad, et kindlaksmääratud ajakava kohaselt luua Euroopas sidus ökoloogiline võrgustik;

kõik määratud alad, sealhulgas loodusliku linnustiku kaitset käsitleva nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiivi 79/409/EMÜ ⁽⁵⁾ alusel linnukaitsealadeks praegu liigitatud või tulevikus liigitatavad alad, liidetakse Euroopa sidusasse ökoloogilisse võrgustikku;

kui on asjakohane, tuleb igal määratud alal rakendada vajalikke meetmeid, mis on seotud looduskaitse eesmärkide täitmisega;

⁽¹⁾ EÜT C 247, 21.9.1988, lk 3 ja

EÜT C 195, 3.8.1990, lk 1.

⁽²⁾ EÜT C 75, 20.3.1991, lk 12.

⁽³⁾ EÜT C 31, 6.2.1991, lk 25.

⁽⁴⁾ EÜT C 328, 7.12.1987, lk 1.

⁽⁵⁾ EÜT L 103, 25.4.1979, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 91/244/EMÜ (EÜT L 115, 8.5.1991, lk 41).

▼B

liikmesriigid teevad ettepanekud alade kohta, mis sobivad erikaitsealadeks, kuid sellegipoolest tuleb sätestada menetlus, mille kohaselt erandjuhul võib erikaitsealadeks määrata niisuguse ala, mille kohta liikmesriik ei ole ettepanekut teinud, kuid mida ühendus peab oluliseks esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi või esmatähtsa liigi säilimisel või ellujäämisel;

asjakohane hinnang tuleb anda iga kava või programmi kohta, mis tõenäoliselt oluliselt mõjutab juba määratud või tulevikus määratava ala kaitse-eesmärke;

on tõdetud, et meetmete vastuvõtmine ühenduse tähtsusega esmatähtsate looduslike elupaikade ja esmatähtsate liikide kaitsmise edendamiseks on kõikide liikmesriikide ühine ülesanne; see võib siiski panna teatavatele liikmesriikidele liiga suure finantskohustuse, arvestades ühelt poolt niisuguste elupaikade ja liikide ebahühtlast levikut ühenduses ja teiselt poolt asjaolu, et looduskaitsega seotud erijuhul saab põhimõtet "saastaja maksab" kohaldada ainult piiratud ulatuses;

seetõttu on kokku lepitud, et niisugusel erijuhul tuleks ette näha ühenduse rahaline toetus, mida antakse ühenduse otsuse alusel kaasrahastamise kaudu;

maakorraldus ja arengupoliitika peaksid soodustama niisuguste maastikuvormide hoidmist, mis on looduslikule loomastikule ja taimestikule esmase tähtsusega;

tuleks luua käesoleva direktiiviga reguleeritud looduslike elupaikade ja liikide kaitsestaatus järelevalvesüsteem;

direktiivi 79/409/EMÜ täiendamiseks tuleks teatavate taime- ja loomaliikide kaitsmiseks ette näha üldine kaitsesüsteem; tuleks ette näha kaitsekorraldusega seotud meetmed teatavate liikide hoidmiseks, kui nende kaitsestaatus seda nõuab, sealhulgas teatavate püüdmis- ja tapmisvahendite keelamine, samal ajal nähes teatavatel tingimustel ette võimaluse teha nendest erand;

käesoleva direktiivi rakendamise kontrollimiseks koostab komisjon korrapäraselt ühendaruande, mis põhineb muu hulgas teabel, mille liikmesriigid saadavad komisjonile käesoleva direktiivi alusel vastuvõetud siseriiklike sätete kohaldamise kohta;

teaduslike ja tehniliste teadmiste täiendamine on käesoleva direktiivi kohaldamiseks väga tähtis; sellest tulenevalt on asjakohane soodustada vajalikku teaduslikku ja tehnoloogilist uurimistööd;

tehnika ja teaduse arengu tõttu peab olema võimalik lisasid sellega kohandada; tuleks kehtestada menetlus, mille kohaselt nõukogu saab lisasid muuta;

tuleks luua regulatiivkomitee, mis abistab komisjoni käesoleva direktiivi rakendamisel ja eelkõige ühenduse kaasrahastamise otsuste tegemisel;

tuleks ette näha täiendavad meetmed, mis on seotud teatavate kohalike looma- ja taimeliikide loodusesse taasasustamise ja võõrliikide võimaliku loodusesse asustamisega;

käesoleva direktiivi eesmärkidega seotud kasvatustöö ja üldsuse teavitamine on selle tõhusa rakendamise seisukohast vältimatu,

▼B

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Mõisted*Artikkel 1*

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *kaitse* — meetmete kogum, mis on vajalik looduslike elupaikade ja looduslike looma- ja taimeliikide populatsioonide soodsa kaitsestaatus säilitamiseks või taastamiseks punktide e ja i määratluste kohaselt;
- b) *looduslikud elupaigad* — maa- või veealad, mida eristatakse geograafiliste, abiootiliste ja biootiliste tunnuste järgi ja mis on täiesti looduslikud või poollooduslikud;
- c) *ühenduse tähtsusega looduslikud elupaigatüübid* — elupaigatüübid, mis artiklis 2 nimetatud territooriumil:
  - i) on kadumisohus nende looduslikul levilal;
    - või
  - ii) mille looduslik levila on väike nende häbumise või looduslikult omase piiratud levila tõttu;
    - või
  - iii) mis on suurepärased näited ühe või enama üheksa järgmise biogeograafilise piirkonna omaduse tõttu: Alpide piirkond, Atlandi piirkond, boreaalne piirkond, mandripiirkond, Makaroneesia piirkond, Musta mere piirkond, Pannoonia piirkond, stepipiirkond ja Vahemere piirkond.

▼M3**▼B**

Need elupaigatüübid on loetletud või neid võidakse loetleda I lisas;

- d) *esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid* — kadumisohus looduslikud elupaigatüübid, mis esinevad artiklis 2 nimetatud territooriumil ja mille kaitsmisel on ühendusel eriline vastutus, võttes arvesse nende loodusliku levila suurust artiklis 2 nimetatud territooriumil; need esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid on I lisas tähistatud tärniga (*);
- e) *loodusliku elupaiga kaitsestaatus* — looduslikku elupaika ja selle tüüpilisliikemõjutavate tegurite summa, mis võib mõjutada selle pikaajalist looduslikku levikut, struktuuri ja funktsioone ning selle tüüpiliste liikide pikaajalist säilimist artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Loodusliku elupaiga kaitsestaatus loetakse soodsaks, kui:

  - selle looduslik levila ja alad, mida see levila piires katab, on muutumatud või laienemas,
  - selle pikaajaliseks säilimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid on praegu ja tõenäoliselt ka lähitulevikus olemas ja
  - selle tüüpiliste liikide kaitsestaatus on soodne punkti i määratluse kohaselt;
- f) *liigi elupaik* — eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite abil määratletud keskkond, kus see liik elab igas bioloogilise tsükli etapis;
- g) *ühenduse tähtsusega liigid* — liigid, mis artiklis 2 nimetatud territooriumil on:

▼B

- i) ohustatud, välja arvatud need liigid, mille looduslik levila on sellel territooriumil marginaalne ja mis ei ole ohustatud või ohualdis lääne palearktilises piirkonnas;
- ii) ohualtid, st arvatakse, et tõenäoliselt liigub see lähemal ajal ohustatud liikide kategooriasse, kui põhjuslikud tegurid toimivad edasi;
- iii) harvad, st väikeste populatsioonidega, mis praegu ei ole ohustatud või ohualtid, kuid võivad sellisteks muutuda. Need liigid asuvad piiratud geograafilisel alal või on hõredalt levinud laiemal looduslikul levilal; või
- iv) endeemsed ja nõuavad erilist tähelepanu nende elupaiga erilaadi ja/või nende elupaiga kasutamise võimalike tagajärgede tõttu, mis nende kasutamisel võib olla nende kaitsestaatusele.

Need liigid on loetletud või neid võib loetleda II lisas ja/või IV või V lisas;

- h) *esmatähtsad liigid* — punkti g alapunktis i nimetatud liigid, mille kaitsmine on ühenduse eriline ülesanne seoses nende tähtsusega artiklis 2 nimetatud territooriumil; II lisas on need esmatähtsad liigid tähistatud tärmiga (*);
- i) *liigi kaitsestaatus* — asjaomast liiki mõjutavate tegurite summa, mis pikema aja jooksul võib mõjutada liigi levikut ja populatsiooni arvukust artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Kaitsestaatus loetakse soodsaks, kui:

- asjaomase liigi populatsiooni dünaamika andmed näitavad, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline püsinud pikema aja jooksul ja
- liigi looduslik levila ei ole vähenemas ega ei vähene ka lähitulevikus ning
- selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks on olemas piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene;
- j) *ala* — geograafiliselt määratletud ala, mille piirid on selgelt märgitud;
- k) *ühenduse tähtsusega ala* — ala, mis annab olulise panuse I lisa loodusliku elupaigatüübi või II lisa liigi soodsa kaitsestaatus säilimisele või taastamisele selles biogeograafilises piirkonnas või nendes biogeograafilistes piirkondades, kuhu see alal kuulub, ning võib oluliselt kaasa aidata ka artiklis 3 nimetatud Natura 2000 sidususele ning/või aitab oluliselt kaasa asjaomase biogeograafilise piirkonna või asjaomaste biogeograafiliste piirkondade bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.

Laia levilaga loomaliikide puhul peavad ühenduse tähtsusega alad vastama niisuguste liikide looduslikul levilal asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsilised või bioloogilised tingimused;

- l) *erikaitseala* — ühenduse tähtsusega ala, mille liikmesriik on määranud õigus- ja haldusaktide ja/või lepingu alusel ning kus kohaldatakse vajalikke kaitsemeetmeid, et säilitada või taastada nende looduslike elupaikade ja/või liikide populatsioonide soodsat kaitsestaatus, mille jaoks ala on määratud;
- m) *isend* — IV ja V lisas nimetatud liiki kuuluv elus või surnud loom või taim, selle osad või nendest valmistatud tooted, samuti kõik kaubad, mille puhul saatedokumendist, pakendilt, märgistuselt, etiketilt või muude asjaolude põhjal ilmneb, et nad sisaldavad nendes liikidesse kuuluvate loomade või taimede osi või neist valmistatud tooteid;
- n) *komitee* — artikli 20 alusel loodud komitee.

▼B*Artikkel 2*

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.
2. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.
3. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

Looduslike elupaikade ja liikide elupaikade kaitse*Artikkel 3*

1. Luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

Natura 2000 võrgustikku kuuluvad ka liikmesriikide direktiivi 79/409/EMÜ kohaselt klassifitseeritud linnukaitsealad.

2. Iga liikmesriik annab oma panuse Natura 2000 loomisse võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub lõikes 1 nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Selleks määrab liikmesriik artikli 4 kohaselt erikaitsealad, võttes arvesse lõikes 1 ettenähtud eesmärke.

3. Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad parandada Natura 2000 ökoloogilist sidusust, säilitades ja vajaduse korral arendades artikli 10 kohaselt maastikuvorme, mis on looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluline.

Artikkel 4

1. Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, millised kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. Suure levilaga loomaliikide puhul peavad need alad vastama niisuguste liikide loodusliku levila piires asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. Laia levilaga veeskasvatatavate liikide puhul tehakse nende alade kohta ettepanekuid ainult siis, kui on olemas selgelt piiritletud ala, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. Vajaduse korral teevad liikmesriigid artiklis 11 nimetatud järelevalve tulemuste alusel ettepanekuid loetelu muutmiseks.

Loetelu koos ala käsitleva teabega saadetakse komisjonile kolme aasta jooksul käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. Teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurust ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid, mis esitatakse komisjoni kehtestatud vormis artiklis 21 sätestatud korras.

2. Komisjon kehtestab kokkuleppel kõikide liikmesriikidega III lisas (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti c alapunktis iii nimetatud kõigi ►**M3** üheksa ◀ biogeograafilise piirkonna ja artikli 2 lõikes 1 nimetatud kogu territooriumi kohta liikmesriikide esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse

▼B

loetelu, märkides alad, kust on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Liikmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsate liikide levilad moodustavad üle 5 % riigi territooriumist, võivad oma territooriumil ühenduse jaoks oluliste alade valimisel kokkuleppel komisjoniga taotleda III lisas (2. etapp) nimetatud kriteeriumide paindlikumat kohaldamist.

Ühenduse jaoks olulisteks aladeks valitud alade loetelu kinnitab komisjon artiklis 21 sätestatud korras, märkides alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

3. Lõikes 2 nimetatud loetelu kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

4. Kui ala on lõikes 2 sätestatud korras kinnitatud ühenduse jaoks oluliseks alaks, määravad asjaomased liikmesriigid ala erikaitsealaks võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt kuue aasta jooksul, kehtestades prioriteedid lähtuvalt sellest, kui tähtis ala on I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja Natura 2000 sidususe seisukohast, ning pidades silmas ala ähvardavat kahjustamist või hävitamist.

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas lõigus nimetatud loetellu, kohaldatakse selle suhtes artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4.

Artikkel 5

1. Kui komisjon erandjuhtudel leiab, et artikli 4 lõikes 1 nimetatud siseriiklikus loetelus puudub märge ala kohta, kus esineb esmatähtis looduslik elupaigatüüp või esmatähtis liik, mida komisjon peab asjakohase ja usaldusväärse teadusinfo alusel selle esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi säilitamise või selle esmatähtsa liigi ellujäämise seisukohast väga tähtsaks, algatatakse selle liikmesriigi ja komisjoni vahel kahepoolne konsulteerimismenetlus, et võrrelda nende kasutatud teaduslikke andmeid.

2. Kui kuni kuuekuulise konsultatsiooniperioodi möödumisel vaidlust ei lahendata, saadab komisjon nõukogule ettepaneku ala valimise kohta ühenduse tähtsusega alaks.

3. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse kolme kuu jooksul alates ettepaneku saamise kuupäevast.

4. Konsultatsiooniperioodi ajal ja kuni nõukogu otsuseni kohaldatakse asjaomase ala suhtes artikli 6 lõiget 2.

Artikkel 6

1. Liikmesriigid kehtestavad erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projek-

▼B

tile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgeledele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.

Artikkel 7

Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad kõik direktiivi 79/409/EMÜ artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates ala direktiivi 79/409/EMÜ kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem.

Artikkel 8

1. Koos ettepanekutega, mida liikmesriigid esitavad komisjonile alade kohta, mis sobivad erikaitsealadeks, kus esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, saadavad nad vajaduse korral komisjonile oma hinnangu ühenduse kaasrahastamise kohta, mida nad peavad vajalikuks artikli 6 lõike 1 kohaste kohustuste täitmisel.

2. Alade osas, millele taotletakse ühenduse kaasrahastamist, määrab komisjon kokkuleppel iga asjaomase liikmesriigiga meetmed, mis on vajalikud esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja esmatähtsate liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks asjaomasel alal, ning nende meetmete üldmaksumuse.

3. Komisjon annab kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega hinnangu lõikes 2 nimetatud meetmete toimimiseks vajalikule rahastamisele, sealhulgas kaasrahastamisele, võttes muu hulgas arvesse esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja/või esmatähtsate liikide esinemistihedust liikmesriigi territooriumil ning vajalike meetmetega seotud suhtelist finantskoormust.

4. Komisjon võtab lõigetes 2 ja 3 nimetatud hinnangu alusel ja ühenduse rahastamisvahendite kohaseid rahastamisallikaid arvestades artiklis 21 sätestatud korras vastu tähtsuse järjekorda pandud tegevuskava, mille hulka kuuluvad meetmed, mida tuleb rakendada, kui ala on määratud artikli 4 lõike 4 kohaselt.

5. Piisavate ressursside puudumise tõttu tegevuskavast välja arvatud meetmed ja eespool nimetatud tegevuskavasse arvatud meetmed, mida ei ole kaasrahastatud või mida on rahastatud ainult osaliselt, vaadatakse artiklis 21 sätestatud korras uuesti läbi iga kahe aasta tagant seoses tegevuskava läbivaatamisega ning liikmesriigid võivad kuni selle läbivaatamiseni meetmete rakendamise edasi lükata. Läbivaatamisel võetakse vajaduse korral arvesse kõnealuse ala uut olukorda.

▼B

6. Aladel, kus kaasrahastamisest sõltuvate meetmete rakendamine on edasi lükatud, hoiduvad liikmesriigid kõikide uute meetmete rakendamise, mille tagajärjel nende alade seisund tõenäoliselt halveneb.

Artikkel 9

Komisjon vaatab artiklis 21 sätestatud korras korrapäraselt läbi Natura 2000 võrgustiku panuse artiklites 2 ja 3 sätestatud eesmärkide saavutamisel. Sellega seoses võib kaaluda mõne erikaitseala loetelust väljaarvamist, kui looduslik areng, mis on artiklis 11 sätestatud järelevalve tulemus, seda võimaldab.

Artikkel 10

Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad maakorralduses ja arengupoliitikas ning eelkõige seoses Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe parandamisega soodustada looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluliste maastikuvormide kaitsekorraldust.

Need on vormid, mis nende pikisuunalise ja katkematu struktuuri tõttu (näiteks jõed koos kallastega või tavapärased põllupiiride märkimise süsteemid) või puhkepaikadena (näiteks tiigid või metsasalud), on looduslike liikide rändele, levikule ja geenivahetusele väga olulised.

Artikkel 11

Liikmesriigid teostavad artiklis 2 nimetatud looduslike elupaikade ja liikide kaitsestatuse järelevalvet, pöörates erilist tähelepanu esmatähtsatele looduslikele elupaigatüüpidele ja esmatähtsatele liikidele.

Liikide kaitse*Artikkel 12*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

- a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;
- b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;
- c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;
- d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.

2. Liikmesriigid keelavad nende liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

3. Lõike 1 punktides a ja b ning lõikes 2 nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende loomade eluetappide suhtes, kelle suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

4. Liikmesriigid kehtestavad süsteemi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise jälgimiseks. Kogutud teabe alusel teevad liikmesriigid täiendavat uurimistööd ja võtavad täiendavaid kaitsemeetmeid, millega tagatakse, et juhuslik püüdmine või tapmine ei avaldaks asjaomasele liigile olulist negatiivset mõju.

▼B*Artikkel 13*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis b loetletud taimeliikide range kaitse süsteem, keelates:

- a) niisuguste taimede tahtliku korjamise, kogumise, lõikamise, juurimise või hävitamise looduses nende looduslikul levilal;
- b) selliste liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

2. Lõike 1 punktides a ja b nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende taimede bioloogilise elutsükli etappide suhtes, mille suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

Artikkel 14

1. Kui liikmesriigid peavad seoses artiklis 11 ettenähtud järelevalvega vajalikuks, võtavad nad meetmeid, millega tagatakse V lisa loetletud looduslike looma- ja taimeliikide isendite loodusest võtmine ja kasutamine kooskõlas nende soodsa kaitsestaatuse säilitamisega.

2. Kui neid meetmeid peetakse vajalikuks, peab nende hulka kuuluma artiklis 11 ettenähtud järelevalve jätkamine. Nende meetmete hulka võivad kuuluda eelkõige:

- teatavale omandile juurdepääsu käsitlevad eeskirjad,
- isendite loodusest võtmise ja teatavate populatsioonide kasutamise ajutine või kohalik keeld,
- isendite loodusest võtmise ajavahemike ja/või meetodite sätestamine,
- jahi- ja kalapüügieeskirjade kohaldamine isendite võtmisel, võttes arvesse niisuguste populatsioonide kaitset,
- isendite võtmist käsitleva loasüsteemi või kvootide kehtestamine,
- isendite ostmise, müügi, müügiks pakkumise, müügiks hoidmise või müügiks transportimise sätestamine,
- loomaliikide kasvatamine vangistuses ja taimeliikide kunstlik paljundamine range järelevalve tingimustes, et vähendada isendite loodusest võtmist,
- vastuvõetud meetmete mõju hindamine.

Artikkel 15

V lisa punktis a loetletud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel ja kui artikli 16 alusel kohaldatakse IV lisa punktis a loetletud liikide võtmisel, püüdmisel või tapmisel erandeid, keelavad liikmesriigid kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada nende liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsisid häireid, eelkõige:

- a) VI lisa punktis a loetletud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamise;
- b) iga liiki püüdmise ja tapmise VI lisa punktis b nimetatud transpordivahenditelt.

Artikkel 16

1. Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilita-

▼B

mist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

- a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ja looduslike elupaikade säilitamiseks;
- b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;
- c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;
- d) kasvatustööks ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;
- e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste määratletud kogustes.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile iga kahe aasta tagant lõike 1 alusel kohaldatud erandite kohta komitee kehtestatud vormi kohase aruande. Komisjon esitab oma arvamuse nende erandite kohta hiljemalt 12 kuu jooksul aruande saamisest ning teatab sellest komiteele.

3. Aruannetes esitatakse:

- a) liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse, ja erandi tegemise põhjus, sealhulgas ohu laad ning vajaduse korral tagasilükatud alternatiivsed võimalused ja kasutatud teadusandmed;
- b) loomaliikide püüdmiseks või tapmiseks lubatud viisid, vahendid ja meetodid ning nende kasutamise põhjused;
- c) asjaolud, millal ja miks need erandid on lubatud;
- d) asutus, mis on volitatud nõutud tingimused teatavaks tegema ja kontrollima, kas need on täidetud, samuti otsustama, milliseid viise, vahendeid ja meetodeid millistes piirides ja milliste asutuste poolt võib kasutada, ning millised isikud vastutavad ülesande täitmise eest;
- e) järelevalvemeetmed ja saadud tulemused.

Teave

Artikkel 17

1. Liikmesriigid koostavad alates artiklis 23 ettenähtud ajavahemiku lõppemisest iga kuue aasta tagant käesoleva direktiivi rakendamise aruande. See aruanne peab sisaldama eelkõige teavet artikli 6 lõikes 1 nimetatud kaitsemeetmete kohta, hinnangut nende meetmete mõju kohta I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide kaitsestaatusele ning artiklis 11 nimetatud seirekontrolli tulemusi. Komitee kehtestatud vormi kohaselt koostatud aruanne edastatakse komisjonile ja tehakse üldsusele kättesaadavaks.

2. Komisjon koostab lõikes 1 nimetatud aruannete põhjal ühendaaruande. Selles aruandes esitatakse tehtud edusammude asjakohane hinnang ja eelkõige Natura 2000 osa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisel. Aruande osa, mis hõlmab liikmesriikide esitatud teavet, saadetakse kõnealusele liikmesriigile kinnitamiseks. Komisjon avaldab lõpparuande komiteele esitamise järel hiljemalt kahe aasta jooksul pärast lõikes 1 nimetatud aruannete saamist ning edastab selle liikmesriikidele, Euroopa Parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele.

3. Liikmesriigid võivad tähistada käesoleva direktiivi kohaselt määratud alad komitee kavandatud tähistustahvlitega, mida ühenduses kasutatakse.

▼B**Teadusuuringud***Artikkel 18*

1. Liikmesriigid ja komisjon soodustavad artiklis 2 ettenähtud eesmärkide ja artiklis 11 nimetatud kohustuse täitmiseks vajalikku teadustööd. Nad vahetavad teavet, et liikmesriigi ja ühenduse tasandil tehtavat teadustööd nõuetekohaselt kooskõlastada.

2. Erilist tähelepanu pööratakse artiklite 4 ja 10 rakendamiseks vajalikule teadustööle ning soodustatakse liikmesriikidevahelist piiriülest teaduskoostööd.

Lisade muutmise kord*Artikkel 19*

Muudatused, mis on vajalikud I, II, III, V ja VI lisa kohandamiseks teaduse ja tehnika arenguga, võtab nõukogu vastu komisjoni ettepanekul kvalifitseeritud hääleteenamusega.

Muudatused, mis on vajalikud IV lisa kohandamiseks teaduse ja tehnika arenguga, võtab nõukogu vastu komisjoni ettepanekul ühehäälselt.

Komitee**▼M2***Artikkel 20*

Komisjoni abistab komitee.

Artikkel 21

1. Kui viidatakse käesolevale artiklile, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ⁽¹⁾ artikleid 5 ja 7, võttes arvesse selle artikli 8 sätteid.

Otsuse 1999/468/EÜ artikli 5 lõikes 6 sätestatud tähtajaks kehtestatakse kolm kuud.

2. Komitee võtab vastu oma töökorra.

▼B**Täiendavad sätted***Artikkel 22*

Käesoleva direktiivi sätete rakendamiseks liikmesriigid:

- a) uurivad IV lisa liikide, mis on nende territooriumil kohalikud liigid, taasasustamise võimalust, kui uuring, milles on arvesse võetud muudes liikmesriikides või mujal saadud kogemusi, tõestab, et niisugune taasasustamine aitab tõhusalt kaasa nende liikide soodsa kaitsestaatuse taastamisele ja kui seda tehakse pärast asjaomase üldsusega põhjalikku konsulteerimist;
- b) tagavad, et kõikide liikide tahtlik asustamine nende territooriumile, kus need liigid on võõrliigid, oleks reguleeritud, nii et see ei kahjustaks looduslikke elupaiku nende looduslikul levilal ega kohalikku looduslikku loomastikku ja taimestikku, ja keelavad niisuguse taas-

⁽¹⁾ Nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsus 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused (EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23).

▼B

asustamise, kui nad peavad seda vajalikuks. Hindamistulemused edastatakse komiteele teadmiseks;

- c) soodustavad kasvatustööd ja üldsuse teavitamist, mis selgitab vajadust kaitsta looduslikke looma- ja taimeliike ning nende elukeskkonda ja looduslikke elupaiku.

Lõppsätted*Artikkel 23*

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid kahe aasta jooksul alates direktiivi teatavastegemisest. Liikmesriigid teavitavad sellest viivitamata komisjoni.
2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendele meetmetele või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetavate siseriiklike põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 24

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

▼ **M3***I LISA***ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOODUSLIKUD ELUPAIGATÜEBID,
MILLE SÄILITAMINE NÕUAB ERIKAITSEALADE MÄÄRAMIST****Tõlgendamine**

Elupaigatüüpide tõlgendamise juhend on toodud "Euroopa Liidu elupaigatüüpide tõlgendamise käsiraamatus", mille on kinnitanud artikli 20 kohaselt asutatud komitee ("elupaikade komitee") ja mille on avaldanud Euroopa Komisjon ⁽¹⁾.

Koodid vastavad Natura 2000 koodidele.

Märk "*" tähistab esmatähtsaid elupaigatüüpe.

1. RANNIKUD JA SOOLAKUD**11. Avamere ja loodete alad**

- 1110 Mereveega alaliselt üleujutatud liivamadalad
- 1120 * *Posidonia*"põhjad" (*Posidonium oceanicae* kooslused)
- 1130 Jõgede lehtersuudmed
- 1140 Mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud
- 1150 * Lõukad
- 1160 Laiad madalad abajad ja lahed
- 1170 Karid
- 1180 Merepõhjast erituvate gaaside mõjul moodustunud struktuurid ("sambad")

12. Rannikupangad ja kliburannad

- 1210 Üheaastase taimestikuga esmased rannavallid
- 1220 Püsirohhttaimestuga kivirannad
- 1230 Atlandi ookeani ja Läänemere taimestunud pankrannad
- 1240 Taimestunud pankrannad Vahemere rannikul (koos endeemsete kermeki *Limonium* spp. liikidega)
- 1250 Endeemse taimestikuga pangad Makaroneesia rannikul

13. Atlantilised ja sisemaa sooldunud lodud ja sooldunud niidud

- 1310 Soolarohu (*Salicornia*) jt üheaastaste taimedega mudased ja liivased rannikud
- 1320 *Spartinion maritimae* kooslustega alad
- 1330 Atlantilised sooldunud rannaniidud *Glauco-Pucinellietalia* kooslustega
- 1340 * Sisemaa sooldunud niidud

14. Vahemerelised ja termoatlantilised sooldunud lodud ja sooldunud niidud

- 1410 Vahemerelised sooldunud niidud *Juncetalia maritimi* kooslustega
- 1420 Vahemerelised ja termo-atlantilised soolalembesed võserikud *Sarcocornetea fruticosi* kooslustega
- 1430 Soola- ja lämmastikulembesed võserikud *Pegano-Salsoletea* kooslustega

15. Sisemaa sooldunud stepid ja kipsistepid

- 1510 * Vahemerelised sooldunud stepid *Limonietalia* kooslustega
- 1520 * Kipsistepid *Gypsophiletalia* kooslustega Pürenee poolsaarel

⁽¹⁾ "Interpretation Manual of European Union Habitats, version EUR 15/2", mille elupaikade komitee on heaks kiitnud 4. oktoobril 1999, ning "Amendments to the "Interpretation Manual of European Union Habitats" with a view to EU enlargement" (Hab. 01/11b-rev. 1), mille elupaikade komitee on heaks kiitnud 24. aprillil 2002 kirjalikku konsulteerimismenetlust kasutades; Euroopa Komisjon, keskkonna peadirektoraat.

▼ **M3**

- 1530 * Pannoonia sooldunud stepid ja märgalad
- 16. Läänemere kesk- ja põhjaosa saarestikud, ranniku- ja maakerkealad**
- 1610 Liiva-, kivi-, kliburanna ja sublitoraali taimkattega Läänemere oosaared
- 1620 Läänemere kesk- ja põhjaosa väikesaared ning laiud
- 1630 * Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud
- 1640 Läänemere kesk- ja põhjaosa püsirohttaimestuga liivarannad
- 1650 Läänemere kesk- ja põhjaosa kitsad abajad

2. RANNIKU- JA SISEMAALUITED

- 21. Atlandi ookeani, Põhjamere ja Läänemere rannikuluided**
- 2110 Kujunevad liikuvad rannikuluided
- 2120 Liikuvad rannikuluided (valged luided) rand-luidekaeraga (*Ammophila arenaria*)
- 2130 * Rohttaimedega kinnistunud rannikuluided (hallid luided)
- 2140 * Leostunud kinnistunud luided hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*)
- 2150 * Leostunud kinnistunud atlantilised luided *Calluno-Ulicetea* kooslustega
- 2160 Astelpajuga (*Hippophaë rhamnoides*) luided
- 2170 Hanepajuga (*Salix repens ssp. argentea*) luided (*Salicion arenariae* kooslused)
- 2180 Atlantilise, kontinentaalse ning boreaalse piirkonna metsastunud luided
- 2190 Luidetevahelised niisked nõod
- 21A0 Matšeerid (*Iirimaal)
- 22. Vahemere ranniku mereluided**
- 2210 *Crucianellion maritimae* kooslustega kinnistunud luiterannad
- 2220 Luided, millel kasvab *Euphorbia terracina*
- 2230 *Malcolmietalia* kooslustega luiterohumaad
- 2240 *Brachypodietalia* kooslustega ning üheaastaste taimedega luiterohumaad
- 2250 * Luitekadastikud (*Juniperus* spp.)
- 2260 *Cisto-Lavenduletalia* kooslustega jääklehised luitevõserikud
- 2270 * Piinia (*Pinus pinea*) ja/või merimänniga (*Pinus pinaster*) luitemännikud
- 23. Sisemaised vanad leostunud luided**
- 2310 Kanarbiku (*Calluna*) ja leetpõõsastega (*Genista*) kuivad liivanõmmed
- 2320 Kanarbiku (*Calluna*) ja hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*) kuivad liivanõmmed
- 2330 Hõberohu (*Corynephorus*) ja kasteheina (*Agrostis*) liikidega avatud luiterohumaad sisemaal
- 2340 * Pannoonia sisemaaluided

3. MAGEVEEKOGUD

- 31. Seisuveekogud**
- 3110 Liivatasandike mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud *Littorelletalia uniflorae* kooslustega
- 3120 Lahnarohu (*Isoetes* spp.) liikidega mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud, peamiselt liivmuldadel Vahemere maade lääneosas

▼ **M3**

- 3130 *Littorelletea uniflorae* ja/või *Isoëto-Nanojuncetea* kooslustega vähe- kuni kesktoitelised seisuveekogud
- 3140 Bentiliste mändvetikakooslustega (*Chara* spp.) kalgiveelised vähe- kuni kesktoitelised veekogud
- 3150 Penikeele- või kilbukakooslustega (*Magnopotamion* või *Hydrocharition*) looduslikult rohketoitelised järved
- 3160 Looduslikult huumustoitelised järved ja järvikud
- 3170 * Vahemerelised ajutised väikeveekogud
- 3180 * Turlokid
- 3190 Kipsi karstijärved
- 31A0 * Lootose kasvualad Transilvaania kuumaveeallikatel

32. Jooksev vesi — vabalt või osaliselt vabalt voolavate vooluveekogude osad (väikesed, keskmised ja suured voolusängid), kus vee kvaliteet ei ole märgatavalt halvenenud

- 3210 Fennoskandia looduslikud jõed
- 3220 Mägijõed ja nende kaldarohustu
- 3230 Euroopa mürikaariaga (*Myricaria germanica*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3240 Halli pajuga (*Salix elaeagnos*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3250 Püsivooluga vahemerelised jõed, kus kasvab kollane sarvmagun (*Glau-cium flavum*)
- 3260 Tasandikel ja mäestike jalameil voolavad jõed *Ranunculion fluitantis*'e ja *Callitricho-Batrachion*'i kooslustega
- 3270 *Chenopodium rubri p.p.* ja *Bidention p.p.* kooslustega mudakaldased jõed
- 3280 *Paspalo-Agrostidion*'i kooslustega püsivoolulised vahemerelised jõed ning pajudest (*Salix*) ja hõbepaplist (*Populus alba*) "rippkardinad"
- 3290 *Paspalo-Agrostidion*'i kooslustega ajutise vooluga vahemerelised jõed

4. PARASVÖÖTME NÕMMED JA VÕSERIKUD

4010 Soo-eerikaga (*Erica tetralix*) põhjaatlantilised märjad nõmmed

- 4020 * Ripsmelise (*Erica ciliaris*) ja soo-eerikaga (*Erica tetralix*) atlantilised parasvöötme märjad nõmmed
- 4030 Euroopa kuivad nõmmed
- 4040 * Laiuva eerikaga (*Erica vagans*) kuivad atlantilised rannikunõmmed
- 4050 * Makaroneesia endeemsed nõmmed
- 4060 Alpiinsed ja boreaalsed nõmmed
- 4070 * Mägimänni (*Pinus mugo*) ja karedakarvase rododendroniga (*Rhodo-dendron hirsutum*) põdsastikud (*Mugo-Rhododendretum hirsuti* kooslused)
- 4080 Lähisarktilised pajustikud (*Salix* spp.)
- 4090 Astelhernega mägivahemerelised endeemsed nõmmed
- 40A0 * Subkontinentaalsed Pannoonia võserikud
- 40B0 Rodope põdsasmarani (*Potentilla fruticosa*) tihnikud
- 40C0 * Pontose-Sarmaatia heitlehised tihnikud

5. JÄIKLEHISED VÕSERIKUD (MATORRAL)

51. Lähisvahemerelised ja parasvöötmelised võserikud

- 5110 Hariliku pukspuuga (*Buxus sempervirens*) kuiva- ja soojalembesed püsikooslused kaljunõlvadel (*Berberidion*'i kooslused)
- 5120 Lõhnava luudpõõsa (*Cytisus purgans*) kooslused mägedes

▼ **M3**

5130 Hariliku kadaka (*Juniperus communis*) kooslused nõmmedel ja lubjarikka mullaga rohumaadel

5140 * Tsistusega (*Cistus palhinhae*) märjad rannikunõmmed

52. Vahemereline puismatorralid

5210 Kadakatega (*Juniperus* spp.) puismatorralid

5220 * Kreektürmiga (*Zyziphus*) puismatorralid

5230 * Loorberipuudega (*Laurus nobilis*) puismatorralid

53. Termovahemerelised ja stepiäärsed põõsastikud

5310 Loorberitihnikud (*Laurus nobilis*)

5320 Rannakaljudelähedased madalad piimalillekooslused (*Euphorbia*)

5330 Termovahemerelised ja kõrbeäärsed võserikud

54. Früügana

5410 *Astragalo-Plantagnetum subulatae* kooslustega kaljutippude früüganad Vahemeremaade lääneosas

5420 *Sarcopoterium spinosum* phrygas

5430 *Euphorbio-Verbascion*'i kooslustega endeemsed früüganad

6. LOODUSLIKUD JA POOLLOODUSLIKUD ROHUMAAD**61. Looduslikud rohumaad**

6110 * *Alysso-Sedion albi* kooslustega kaljurohumaad lubjarikkal või aluselisel mullal

6120 * Kuivad liivased rohumaad lubjarikkal mullal

6130 *Violetalia calaminariae* kooslustega rohumaad raskemetalliderikkal mullal

6140 Siil-aruheinaga (*Festuca eskia*) rohumaad Pürenee poolsaarel ränirikkal mullal

6150 Alpiinsed ja boreaalsed rohumaad ränirikkal mullal

6160 *Festuca indigesta* mägirohumaad Pürenee poolsaarel

6170 Alpiinsed ja lähisalpiinsed rohumaad lubjarikkal mullal

6180 Makaroneesia parasniisked rohumaad

6190 Pannoonia kaljurohumaad (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

62. Poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud

6210 *Festuco-Brometalia* kooslustega poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud lubjarikkal mullal (* olulised käpaliste kasvukohad)

6220 * *Thero-Brachypodietea* kooslustega kõrreliste ja üheaastaste rohunditega ebasteid

6230 * Jussheinaga (*Nardus*) liigirikkad mäestikurohumaad ränirikkal mullal (Mandri-Euroopas eelmäestikes)

6240 * Lähis-Pannoonia stepistunud rohumaad

6250 * Pannoonia stepistunud rohumaad lössil

6260 * Pannoonia liivasteid

6270 * Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad

6280 * Põhjamaised lood ja eelkambriumi karbonaatsed silekaljud

62A0 Idapoolsed lähisahemerelised kuivad rohumaad (*Scorzoneratalia villosae*)

62B0 * Küprose serpentiinrohumaad

62C0 * Pontose-Sarmaatia steid

62D0 Mõõsia mägirohumaad happelisel mullal

▼ **M3**

- 63. Jäiklehised karjatatavad metsad (deesad)**
 6310 Ighaljaste tammedega (*Quercus* spp.) deesad
- 64. Poollooduslikud niisked kõrgrohustud**
 6410 Sinihelmikaniidud (*Molinion caeruleae* kooslused) lubjarikkal või turvastunud mullal või savikatel mudasetetel
 6420 Vahemerelised kõrgrohustud ja kõrkjastikud (*Molinio-Holoschoenion*'i kooslused)
 6430 Niiskuslembedes serva-kõrgrohustud tasandikel ja mäestikes alpiinse vööndini
 6440 *Cnidion dubii* kooslustega lamminiidud jõeorgudes
 6450 Põhjamaised lamminiidud
 6460 Troodose sooniidud
- 65. Parasniisked rohumaad**
 6510 Aas-rebasesaba (*Alopecurus pratensis*) ja ürt-punanupuga (*Sanguisorba officinalis*) madalikuniidud
 6520 Mäginiidud
 6530 * Fennoskandia puisniidud

7. RABAD JA SOOD

- 71. Sfagnumi turba sood**
 7110 * Looduslikus seisundis rabad
 7120 Inimtegevusest rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad
 7130 Vaipsood (* kui on looduslikus seisundis)
 7140 Siirdesood ja õõtsiksood
 7150 Nokkheinakooslused (*Rhynchosporion*)
 7160 Fennoskandia mineraaliderikkad allikad ja allikasood
- 72. Lubjarikkad madalsood**
 7210 * Lääne-mõökrohu (*Cladium mariscus*) ja raudtarna (*Carex davalliana*) kooslustega lubjarikkad madalsood
 7220 * Nõrglubjalasundit moodustavad allikad (*Cratoneurion*'i kooslused)
 7230 Aluselised madalsood
 7240 * Alpiinsed *Caricion bicoloris-atrofuscae* esikkooslused
- 73. Boreaalsed sood**
 7310 * Aabasood
 7320 * Palsasood

8. PALJANDID JA KOOPAD

- 81. Rusukalded**
 8110 *Androsacetalia alpinae* ja *Galeopsietalia ladani* kooslustega silikaatsete kivimite rusukalded mägedes kuni lumepiirini
 8120 *Thlaspietea rotundifolii* kooslustega karbonaatsete kivimite ja lubjaki-vikilda rusukalded mägedes kuni alpiinse vööndini
 8130 Vahemere lääneosa ja alpiinsed soojalembesed rusukalded
 8140 Vahemere idaosa rusukalded
 8150 Kesk-Euroopa kõrgustike silikaatsete kivimite rusukalded
 8160 * Kesk-Euroopa kõrgustike ja mäestike karbonaatsete kivimite rusukalded
- 82. Kivirinnakud koos kasmofüütilise taimestuga**
 8210 Karbonaatsed paljandid koos kasmofüütilise taimestuga

▼ **M3**

- 8220 Silikaatsed paljandid koos kasmofüütilise taimeistuga
- 8230 Silikaatsed paljandid koos *Sedo-Scleranthion*'i või *Sedo albi-Veronicion dillenii* esikkooslustega
- 8240 * Paepaljandid
- 83. Muud paljandid**
- 8310 Avalikkusele suletud koopad
- 8320 Laavaväljad ja looduslikud õõnestised
- 8330 Mere poolt üleujutatud või osaliselt üleujutatud koopad
- 8340 Püsiliustikud

9. METSAD

Looduslikus seisundis metsad, mille moodustavad kohalikud suured puud koos tüüpilise alustaimestuga ning mis on haruldased või jäänukkooslused ja/või milles kasvab ühenduse tähtsusega liike

90. Põhja-Euroopa (borealsed) metsad

- 9010 * Läänetaiga
- 9020 * Tamme, pärna, vahtra, saare või jalakatega Fennoskandia hemiborealsed looduslikud vanad laialehised epifüütiderikkad salumetsad (*Quercus*, *Tilia*, *Acer*, *Fraxinus* või *Ulmus*)
- 9030 * Maakerkerannikuil kasvavad looduslikud esikmetsad
- 9040 Põhja-Euroopa lähisalpiinsed/lähisarktilised *Betula pubescens* ssp. *czerepanovii* metsad
- 9050 Hariliku kuusega (*Picea abies*) rohunditerikkad Fennoskandia metsad
- 9060 Okasmetsad oosidel või glatsiofluviaalsetel mõhnadel
- 9070 Fennoskandia puiskarjamaad
- 9080 * Fennoskandia madalsoo- ja lodumetsad

91. Euroopa parasvöötme metsad

- 9110 *Luzulo-Fagetum*'i kooslustega pöögimetsad
- 9120 *Quercion robori-petraeae* või *Ilici-Fagenion*'i kooslustega atlantilised pöögimetsad happelisel mullal; põõsarindes kasvavad iileksid (*Ilex*), vahel ka jugapuud (*Taxus*)
- 9130 *Asperula-Fagetum*'i kooslustega pöögimetsad
- 9140 Vahtrate (*Acer*) ning oblikaga (*Rumex arifolius*) Kesk-Euroopa lähisalpiinsed pöögimetsad
- 9150 *Cephalanthero-Fagion*'i kooslustega lubjakividel kasvavad Kesk-Euroopa pöögimetsad
- 9160 *Carpinion betuli* kooslustega lähisatlantilised ja Kesk-Euroopa tammikud või tamme-valgepöõgi metsad
- 9170 *Galio-Carpinetum*'i kooslustega tamme-valgepöögimetsad
- 9180 * *Tilio-Acerion*'i kooslustega nõlvade, rusukallete ja jäärakute metsad
- 9190 Vanad happelembedes hariliku tamme (*Quercus robur*) metsad liivata-sandikel
- 91A0 Iileksi (*Ilex*) ja roodjala (*Blechnum*) liikidega vanad Briti saarte tammikud
- 91B0 Ahtalehise saare (*Fraxinus angustifolia*) soojalembesed metsad
- 91C0 * Kaledoonia metsad
- 91D0 * Siirdesoo- ja rabametsad
- 91E0 * Sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saarega (*Fraxinus excelsior*) lammimetsad (*Alno-Padion*'i, *Alnion incanae*, *Salicion albae* kooslused)
- 91F0 Hariliku tamme (*Quercus robur*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja põldjalaka (*Ulmus minor*), hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) või ahtalehise

▼ **M3**

- saarega (*Fraxinus angustifolia*) lammi-segametsad suurte jõgede kaldavallidel (*Ulmion minoris*'e kooslused)
- 91G0 * Kivitamme (*Quercus petraea*) ja valgepöögiga (*Carpinus betulus*) Pannoonia metsad
- 91H0 * Karvase tammega (*Quercus pubescens*) Pannoonia metsad
- 91I0 * Tammedega (*Quercus* spp.) Euro-Siberi metsastepid
- 91J0 * Hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad Briti saartel
- 91K0 *Aremonio-Fagion*'i kooslustega Illüüria pöögimetsad (*Fagus sylvatica*)
- 91L0 *Erythronio-Carpinion*'i kooslustega Illüüria tamme-valgepöögi metsad
- 91M0 Pannoonia-Balkani türgi tamme ja kivitamme metsad
- 91N0 * *Junipero-Populetum albae* kooslustega Pannoonia sisemaaluidete põõsastikud
- 91P0 Püha Risti mäestiku nulumetsad (*Abietetum polonicum*)
- 91Q0 Lääne-Karpaatia männimetsad (*Pinus sylvestris*) lubjarikkal pinnasel
- 91R0 Dinaari-dolomiidi männimetsad (*Genisto januensis-Pinetum*)
- 91S0 * Lääne-Pontose pöögimetsad
- 91T0 Kesk-Euroopa samblikuga männimetsad
- 91U0 Sarmaatia steppide männimetsad
- 91V0 Daakia pöögimetsad (*Symphyto-Fagion*)
- 91W0 Mõõsia pöögimetsad
- 91X0 * Dobrudža pöögimetsad
- 91Y0 Daakia tamme ja valgepöögimetsad
- 91Z0 Mõõsia hõbepäma metsad
- 91AA * Valge tamme metsad
- 91BA Mõõsia valge nulu metsad
- 91CA Rodope ja Stara planina männimetsad
- 92. Vahemerelised salumetsad**
- 9210 * Jugapuude (*Taxus*) ja iileksitega (*Ilex*) pöögimetsad Apenniini mäestik
- 9220 * Euroopa nuluga (*Abies alba*) pöögimetsad Apenniini mäestik ja pöögimetsad, milles kasvab *Abies nebrodensis*
- 9230 Hariliku tamme (*Quercus robur*) ja pürenee tamme (*Quercus pyrenaica*) metsad Pürenee poolsaarel ja Edela-Prantsusmaal
- 9240 *Quercus faginea* ja *Quercus canariensis*'e metsad Pürenee poolsaarel
- 9250 *Quercus trojana* metsad
- 9260 Hariliku kastanipuu (*Castanea sativa*) metsad
- 9270 Kreeka pöögimetsad, milles kasvab *Abies borisii-regis*
- 9280 Ungari tamme (*Quercus frainetto*) metsad
- 9290 *Acero-Cupression*'i kooslustega küpressimetsad
- 92A0 Hõberemmelga (*Salix alba*) ja hõbepapli (*Populus alba*) galeriimetsad
- 92B0 Pontose rododendroni (*Rhododendron ponticum*), pajude (*Salix*) ja muude liikidega ajutiste vooluveegude kaldakooslused Vahemere- maades
- 92C0 Ida-plaatani- (*Platanus orientalis*) ja ida-ambrapuu- (*Liquidambar orientalis*) metsad (*Platanion orientalis*'e kooslused)
- 92D0 Lõuna-Euroopa veekogude kaldavõsastikud (*Nerio-Tamaricetea* ja *Securinegion tinctoriae* kooslused)

▼ **M3****93. Vahemerelised jääklehised metsad**

- 9310 *Quercus brachyphylla* metsad Kreekas
- 9320 Õlipuu (*Olea*) ja jaanikaunapuu (*Ceratonia*) metsad
- 9330 Korgitamme (*Quercus suber*) metsad
- 9340 Iilekstamme (*Quercus ilex*) ja *Quercus rotundifolia* metsad
- 9350 Soomustamme (*Quercus macrolepis*) metsad
- 9360 * Makaroneesia loorberimetsad (*Laurus, Ocotea*)
- 9370 * Datlipalmi- (*Phoenix*) salad
- 9380 Teravalehise iileksi (*Ilex aquifolium*) metsad
- 9390 * *Quercus alnifolia* võserikud ja madala taimkattega tammikud
- 93A0 *Quercus infectoria* tammikud (*Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae*)

94. Parasvööndi mägi-alade okasmetsad

- 9410 *Vaccinio-Piceetea* kooslustega kuusemetsad (*Picea*) mäestikes happelisel mullal kuni alpiinse vööndini
- 9420 Euroopa lehise (*Larix decidua*) ja/või alpi seederänni (*Pinus cembra*) mägi-metsad
- 9430 Konksmänni (*Pinus uncinata*) mägi-metsad (* kipsil või lubjakivil)

95. Vahemere piirkonna ja Makaroneesia mägi-okasmetsad

- 9510 * Euroopa nulu (*Abies alba*) metsad Apenniini poolsaare lõunaosas
- 9520 Hispaania nulu (*Abies pinsapo*) metsad
- 9530 * (Lähis)vahemerelised männikud endeemse musta männiga
- 9540 Vahemerelised männikud endeemsete Mesogea mändidega
- 9550 Kanaari saarte endeemsed männikud
- 9560 * Kadakatega (*Juniperus* spp.) endeemsed metsad
- 9570 * Sandarakipuu (*Tetraclinis articulata*) metsad
- 9580 * Vahemerelised hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad
- 9590 * *Cedrus brevifolia* metsad (*Cedrosetum brevifoliae*)
- 95A0 Mägivahemerelised kõrgmännikud

▼ **M3***II LISA***ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE
SÄILITAMINE NÕUAB ERIKAITSEALADE MÄÄRAMIST****Tõlgendamine**

- a) II lisa täiendab I lisa ühtse erikaitsealade võrgustiku loomiseks.
- b) Käesolevas lisas loetletud liigid on märgitud:
- liigi või alamliigi nimega või
  - kõigi kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.
- Lühend “spp.” sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.
- c) Sümbolid
- Tärn (*) liiginime ees viitab sellele, et liik on esmatähtis.
- Enamik käesolevas lisas loetletud liike on loetletud ka IV lisas. Kui käesolevas lisas esinev liik ei esine IV või V lisas, järgneb selle nimele sümbol (o); kui käesolevas lisas esinev liik esineb samuti V lisas, aga ei esine IV lisas, järgneb selle nimele sümbol (V).

a) **LOOMAD***SELGROOGSED***IMETAJAD**

INSECTIVORA

Talpidae

Galemys pyrenaicus

CHIROPTERA

Rhinolophidae

*Rhinolophus blasii**Rhinolophus euryale**Rhinolophus ferrumequinum**Rhinolophus hipposideros**Rhinolophus mehelyi*

Vespertilionidae

*Barbastella barbastellus**Miniopterus schreibersii**Myotis bechsteinii**Myotis blythii**Myotis capaccinii**Myotis dasycneme**Myotis emarginatus**Myotis myotis*

Pteropodidae

Rousettus aegyptiacus

RODENTIA

Gliridae

Myomimus roachi

Sciuridae

* *Marmota marmota latirostris*

▼ M3

* *Pteromys volans* (*Sciuropterus russicus*)

Spermophilus citellus (*Citellus citellus*)

* *Spermophilus suslicus* (*Citellus suslicus*)

Castoridae

Castor fiber (välja arvatud Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Rootsi populatsioonid)

Cricetidae

Mesocricetus newtoni

Microtidae

Microtus cabrerae

* *Microtus oeconomus arenicola*

* *Microtus oeconomus mehelyi*

Microtus tatricus

Zapodidae

Sicista subtilis

CARNIVORA

Canidae

* *Alopex lagopus*

* *Canis lupus* (välja arvatud Eesti populatsioon; Hispaania populatsioonid: ainult Duerost lõunas esinevad populatsioonid; Kreeka populatsioonid: ainult 39. laiuskraadist lõuna pool esinevad populatsioonid; Läti, Leedu ja Soome populatsioonid).

Ursidae

* *Ursus arctos* (välja arvatud Eesti, Soome ja Rootsi populatsioonid)

Mustelidae

* *Gulo gulo*

Lutra lutra

Mustela eversmanii

* *Mustela lutreola*

Vormela peregusna

Felidae

Lynx lynx (välja arvatud Eesti, Läti ja Soome populatsioonid)

* *Lynx pardinus*

Phocidae

Halichoerus grypus (V)

* *Monachus monachus*

Phoca hispida botnica (V)

* *Phoca hispida saimensis*

Phoca vitulina (V)

ARTIODACTYLA

Cervidae

* *Cervus elaphus corsicanus*

Rangifer tarandus fennicus (o)

Bovidae

* *Bison bonasus*

Capra aegagrus (looduslikud populatsioonid)

▼ **M3**

* *Capra pyrenaica pyrenaica*

Ovis gmelini musimon (*Ovis ammon musimon*) (looduslikud populatsioonid — Korsika ja Sardiinia)

Ovis orientalis ophion (*Ovis gmelini ophion*)

* *Rupicapra pyrenaica ornata* (*Rupicapra rupicapra ornata*)

Rupicapra rupicapra balcanica

* *Rupicapra rupicapra tatraica*

CETACEA

Phocoena phocoena

Tursiops truncatus

ROOMAJAD

CHELONIA (TESTUDINES)

Testudinidae

Testudo graeca

Testudo hermanni

Testudo marginata

Cheloniidae

* *Caretta caretta*

* *Chelonia mydas*

Emydidae

Emys orbicularis

Mauremys caspica

Mauremys leprosa

SAURIA

Lacertidae

Lacerta bonnali (*Lacerta monticola*)

Lacerta monticola

Lacerta schreiberi

Gallotia galloti insulanagae

* *Gallotia simonyi*

Podarcis lilfordi

Podarcis pityusensis

Scincidae

Chalcides simonyi (*Chalcides occidentalis*)

Gekkonidae

Phyllodactylus europaeus

OPHIDIA (SERPENTES)

Colubridae

* *Coluber cypriensis*

Elaphe quatuorlineata

Elaphe situla

* *Natrix natrix cypriaca*

Viperidae

* *Macrovipera schweizeri* (*Vipera lebetina schweizeri*)

Vipera ursinii (välja arvatud *Vipera ursinii rakosiensis*)

▼ **M3**

* *Vipera ursinii rakosiensis*

KAHEPAIKSED

CAUDATA

Salamandridae

Chioglossa lusitanica

Mertensiella luschani (*Salamandra luschani*)

* *Salamandra aurorae* (*Salamandra atra aurorae*)

Salamandrina terdigitata

Triturus carnifex (*Triturus cristatus carnifex*)

Triturus cristatus (*Triturus cristatus cristatus*)

Triturus dobrogicus (*Triturus cristatus dobrogicus*)

Triturus karelinii (*Triturus cristatus karelinii*)

Triturus montandoni

Triturus vulgaris ampelensis

Proteidae

* *Proteus anguinus*

Plethodontidae

Hydromantes (Speleomantes) ambrosii

Hydromantes (Speleomantes) flavus

Hydromantes (Speleomantes) genei

Hydromantes (Speleomantes) imperialis

Hydromantes (Speleomantes) strinatii

Hydromantes (Speleomantes) supramontis

ANURA

Discoglossidae

* *Alytes muletensis*

Bombina bombina

Bombina variegata

Discoglossus galganoi (kaasa arvatud *Discoglossus "jeanneae"*)

Discoglossus montalentii

Discoglossus sardus

Ranidae

Rana latastei

Pelobatidae

* *Pelobates fuscus insubricus*

KALAD

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

Eudontomyzon spp. (o)

Lampetra fluviatilis (V) (välja arvatud Soome ja Rootsi populatsioonid)

Lampetra planeri (o) (välja arvatud Eesti, Soome ja Rootsi populatsioonid)

Lethenteron zanandreae (V)

Petromyzon marinus (o) (välja arvatud Rootsi populatsioonid)

▼ M3

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

* *Acipenser naccarii*

* *Acipenser sturio*

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa spp. (V)

SALMONIFORMES

Salmonidae

Hucho hucho (looduslikud populatsioonid) (V)

Salmo macrostigma (o)

Salmo marmoratus (o)

Salmo salar (ainult magevees) (V) (välja arvatud Soome populatsioonid)

Coregonidae

* *Coregonus oxyrhynchus* (anadroomsed populatsioonid teatavates Põhjamerere piirkondades)

Umbridae

Umbra krameri (o)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Alburnus albidus (o) (*Alburnus vulturius*)

Anaecypris hispanica

Aspius aspius (V) (välja arvatud Soome populatsioonid)

Barbus comiza (V)

Barbus meridionalis (V)

Barbus plebejus (V)

Chalcalburnus chalcoides (o)

Chondrostoma genei (o)

Chondrostoma lusitanicum (o)

Chondrostoma polylepis (o) (kaasa arvatud *C. willkommi*)

Chondrostoma soetta (o)

Chondrostoma toxostoma (o)

Gobio albipinnatus (o)

Gobio kessleri (o)

Gobio uranoscopus (o)

Iberocypris palaciosi (o)

* *Ladigesocypris ghigii* (o)

Leuciscus lucumonis (o)

Leuciscus souffia (o)

Pelecus cultratus (V)

Phoxinellus spp. (o)

* *Phoxinus phoxinus*

Rhodeus sericeus amarus (o)

Rutilus pigus (V)

Rutilus rubilio (o)

▼ **M3**

Rutilus arcasii (o)
Rutilus macrolepidotus (o)
Rutilus lemmingii (o)
Rutilus frisii meidingeri (V)
Rutilus alburnoides (o)
Scardinius graecus (o)

Cobitidae

Cobitis elongata (o)
Cobitis taenia (o) (välja arvatud Soome populatsioonid)
Cobitis trichonica (o)
Misgurnus fossilis (o)
Sabanejewia aurata (o)
Sabanejewia larvata (o) (*Cobitis larvata* ja *Cobitis conspersa*)

SILURIFORMES

Siluridae

Silurus aristotelis (V)

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae

Aphanius iberus (o)
Aphanius fasciatus (o)
 * *Valencia hispanica*
 * *Valencia letourneuxi* (*Valencia hispanica*)

PERCIFORMES

Percidae

Gymnocephalus baloni
Gymnocephalus schraetzer (V)
 * *Romanichthys valsanicola*
Zingel spp. ((o) välja arvatud *Zingel asper* ja *Zingel zingel* (V))

Gobiidae

Knipowitschia (Padogobius) panizzae (o)
Padogobius nigricans (o)
Pomatoschistus canestrini (o)

SCORPAENIFORMES

Cottidae

Cottus gobio (o) (välja arvatud Soome populatsioonid)
Cottus petiti (o)

SELGROOTUD

LÜLIJALGSED

CRUSTACEA

Decapoda

Austropotamobius pallipes (V)
 * *Austropotamobius torrentium* (V)

Isopoda

* *Armadillidium ghardalamensis*

▼ M3

INSECTA

Coleoptera

Agathidium pulchellum (o)
Bolbelasmus unicornis
Boros schneideri (o)
Buprestis splendens
Carabus hampei
Carabus hungaricus
* *Carabus menetriesi pacholei*
* *Carabus olympiae*
Carabus variolosus
Carabus zawadzskii
Cerambyx cerdo
Corticaria planula (o)
Cucujus cinnaberinus
Dorcadion fulvum cervae
Duvalius gebhardti
Duvalius hungaricus
Dytiscus latissimus
Graphoderus bilineatus
Leptodirus hochenwarti
Limoniscus violaceus (o)
Lucanus cervus (o)
Macrolea pubipennis (o)
Mesosa myops (o)
Morimus funereus (o)
* *Osmoderma eremita*
Oxyporus mannerheimii (o)
Pilemia tigrina
* *Phryganophilus ruficollis*
Probaticus subrugosus
Propomacrus cypriacus
* *Pseudogaurotina excellens*
Pseudoseriscius cameroni
Pytho kolwensis
Rhysodes sulcatus (o)
* *Rosalia alpina*
Stephanopachys linearis (o)
Stephanopachys substriatus (o)
Xyletinus tremulicola (o)

Hemiptera

Aradus angularis (o)

Lepidoptera

Agriades glandon aquilo (o)

▼ M3

Arytrura musculus
 * *Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria* (o)
Catopta thrips
Chondrosoma fiduciarium
Clossiana improba (o)
Coenonympha oedippus
Colias myrmidone
Cucullia mixta
Dioszeghyana schmidtii
Erannis ankeraria
Erebia calcaria
Erebia christi
Erebia medusa polaris (o)
Eriogaster catax
Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia (o)
Glyphipterix loricatella
Gortyna borelii lunata
Graellsia isabellae (V)
Hesperia comma catena (o)
Hypodryas maturna
Leptidea morsei
Lignyopectera fumidaria
Lycaena dispar
Lycaena helle
Maculinea nausithous
Maculinea teleius
Melanargia arge
 * *Nymphalis vaualbum*
Papilio hospiton
Phyllometra culminaria
Plebicula golgus
Polymixis rufocincta isolata
Polyommatus eroides
Pseudophilotes bavius
Xestia borealis (o)
Xestia brunneopicta (o)
 * *Xylomoia strix*

Mantodea

Apteromantis aptera

Odonata

Coenagrion hylas (o)
Coenagrion mercuriale (o)
Coenagrion ornatum (o)
Cordulegaster heros

▼ **M3***Cordulegaster trinacriae**Gomphus graslinii**Leucorrhinia pectoralis**Lindenia tetraphylla**Macromia splendens**Ophiogomphus cecilia**Oxygastra curtisii*

Orthoptera

*Baetica ustulata**Brachytrupes megacephalus**Isophya costata**Isophya harzi**Isophya stysi**Myrmecophilus baronii**Odontopodisma rubripes**Paracaloptenus caloptenoides**Pholidoptera transsylvanica**Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius*

ARACHNIDA

Pseudoscorpiones

Anthrenochernes stellae (o)**MOLLUSKID**

GASTROPODA

*Anisus vorticulus**Caseolus calculus**Caseolus commixta**Caseolus sphaerula**Chilostoma banaticum**Discula leacockiana**Discula tabellata**Discus guerinianus**Elona quimperiana**Geomalacus maculosus**Geomitra moniziana**Gibbula nivosa** *Helicopsis striata austriaca* (o)*Hygromia kovacsi**Idiomela (Helix) subplicata**Lampedusa imitatrix** *Lampedusa melitensis**Leiostyla abbreviata**Leiostyla cassida**Leiostyla corneocostata**Leiostyla gibba*

▼ **M3***Leiostyla lamellosa** *Paladilhia hungarica**Sadleriana pannonica**Theodoxus transversalis**Vertigo angustior* (o)*Vertigo genesii* (o)*Vertigo geyeri* (o)*Vertigo moulinsiana* (o)**BIVALVIA**

Unionoida

Margaritifera durrovensis (*Margaritifera margaritifera*) (V)*Margaritifera margaritifera* (V)*Unio crassus*

Dreissenidae

*Congeria kusceri*b) **TAIMED****PTERIDOPHYTA**

ASPLENIACEAE

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy*Asplenium adulterinum* Milde

BLECHNACEAE

Woodwardia radicans (L.) Sm.

DICKSONIACEAE

Culcita macrocarpa C. Presl

DRYOPTERIDACEAE

Diplazium sibiricum (Turcz. ex Kunze) Kurata* *Dryopteris corleyi* Fraser-Jenk.*Dryopteris fragans* (L.) Schott

HYMENOPHYLLACEAE

Trichomanes speciosum Willd.

ISOETACEAE

Isoetes boryana Durieu*Isoetes malinverniana* Ces. & De Not.

MARSILEACEAE

Marsilea batardae Launert*Marsilea quadrifolia* L.*Marsilea strigosa* Willd.

OPHIOGLOSSACEAE

Botrychium simplex Hitchc.*Ophioglossum polyphyllum* A. Braun**GYMNOSPERMAE**

PINACEAE

* *Abies nebrodensis* (Lojac.) Mattei

▼ **M3****ANGIOSPERMAE**

ALISMATACEAE

* *Alisma wahlenbergii* (Holmberg) Juz.

Caldesia parnassifolia (L.) Parl.

Luronium natans (L.) Raf.

AMARYLLIDACEAE

Leucojum nicaeense Ard.

Narcissus asturiensis (Jordan) Pugsley

Narcissus calcicola Mendonça

Narcissus cyclamineus DC.

Narcissus fernandesii G. Pedro

Narcissus humilis (Cav.) Traub

* *Narcissus nevadensis* Pugsley

Narcissus pseudonarcissus L. subsp. *nobilis* (Haw.) A. Fernandes

Narcissus scaberulus Henriq.

Narcissus triandrus L. subsp. *capax* (Salisb.) D. A. Webb.

Narcissus viridiflorus Schousboe

ASCLEPIADACEAE

Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub

BORAGINACEAE

* *Anchusa crispa* Viv.

Echium russicum J.F.Gemlin

* *Lithodora nitida* (H. Ern) R. Fernandes

Myosotis lusitanica Schuster

Myosotis rehsteineri Wartm.

Myosotis retusifolia R. Afonso

Omphalodes kuzinskyanae Willk.

* *Omphalodes littoralis* Lehm.

* *Onosma tornensis* Javorka

Solenanthus albanicus (Degen & al.) Degen & Baldacci

* *Symphytum cycladense* Pawl.

CAMPANULACEAE

Adenophora lilifolia (L.) Ledeb.

Asyneuma giganteum (Boiss.) Bornm.

* *Campanula bohemica* Hruby

* *Campanula gelida* Kovanda

Campanula romanica Săvul.

* *Campanula sabatia* De Not.

* *Campanula serrata* (Kit.) Hendrych

Campanula zoysii Wulfen

Jasione crispa (Pourret) Samp. subsp. *serpentinica* Pinto da Silva

Jasione lusitanica A. DC.

CARYOPHYLLACEAE

Arenaria ciliata L. subsp. *pseudofrigida* Ostenf. & O.C. Dahl

▼ M3

- Arenaria humifusa* Wahlenberg
 * *Arenaria nevadensis* Boiss. & Reuter
Arenaria provincialis Chater & Halliday
 * *Cerastium alsinifolium* Tausch *Cerastium dinaricum* G. Beck & Szysz.
Dianthus arenarius L. subsp. *arenarius*
 * *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus* (Novak) O.Schwarz
Dianthus cintranus Boiss. & Reuter subsp. *cintranus* Boiss. & Reuter
 * *Dianthus diutinus* Kit.
 * *Dianthus lumnitzeri* Wiesb.
Dianthus marizii (Samp.) Samp.
 * *Dianthus moravicus* Kovanda
 * *Dianthus nitidus* Waldst. et Kit.
Dianthus plumarius subsp. *regis-stephani* (Rapcs.) Baksay
Dianthus rupicola Biv.
 * *Gypsophila papillosa* P. Porta
Herniaria algarvica Chaudhri
 * *Herniaria latifolia* Lapeyr. subsp. *litardierei* Gamis
Herniaria lusitanica (Chaudhri) subsp. *berlengiana* Chaudhri
Herniaria maritima Link
 * *Minuartia smejkalii* Dvorakova
Moehringia jankae Griseb. ex Janka
Moehringia lateriflora (L.) Fenzl.
Moehringia tommasinii Marches.
Moehringia villosa (Wulfen) Fenzl
Petrocoptis grandiflora Rothm.
Petrocoptis montsicciana O. Bolos & Rivas Mart.
Petrocoptis pseudoviscosa Fernández Casas
Silene furcata Rafin. subsp. *angustiflora* (Rupr.) Walters
 * *Silene hicesiae* Brullo & Signorello
Silene hifacensis Rouy ex Willk.
 * *Silene holzmanii* Heldr. ex Boiss.
Silene longicilia (Brot.) Oth.
Silene mariana Pau
 * *Silene orphanidis* Boiss
 * *Silene rothmaleri* Pinto da Silva
 * *Silene velutina* Pourret ex Loisel.

CHENOPODIACEAE

- * *Bassia (Kochia) saxicola* (Guss.) A. J. Scott
 * *Cremnophyton lanfrancoi* Brullo et Pavone
 * *Salicornia veneta* Pignatti & Lausi

CISTACEAE

- Cistus palhinhae* Ingram
Halimium verticillatum (Brot.) Sennen
Helianthemum alypoides Losa & Rivas Goday

▼ M3

Helianthemum caput-felis Boiss.

* *Tuberaria major* (Willk.) Pinto da Silva & Rozeira

COMPOSITAE

* *Anthemis glaberrima* (Rech. f.) Greuter

Artemisia campestris L. subsp. *bottnica* A.N. Lundström ex Kindb.

* *Artemisia granatensis* Boiss.

* *Artemisia laciniata* Willd.

Artemisia oelandica (Besser) Komaror

* *Artemisia pancicii* (Janka) Ronn.

* *Aster pyrenaeus* Desf. ex DC

* *Aster sorrentinii* (Tod) Lojac.

Carlina onopordifolia Besser

* *Carduus myriacanthus* Salzm. ex DC.

* *Centaurea alba* L. subsp. *heldreichii* (Halacsy) Dostal

* *Centaurea alba* L. subsp. *princeps* (Boiss. & Heldr.) Gugler

* *Centaurea akamantis* T. Georgiadis & G. Chatzikyriakou

* *Centaurea attica* Nyman subsp. *megarensis* (Halacsy & Hayek) Dostal

* *Centaurea balearica* J. D. Rodriguez

* *Centaurea borjae* Valdes-Berm. & Rivas Goday

* *Centaurea citricolor* Font Quer

Centaurea corymbosa Pourret

Centaurea gadorensis G. Blanca

* *Centaurea horrida* Badaro

Centaurea immanuelis-loewii Degen

Centaurea jankae Brandza

* *Centaurea kalambakensis* Freyn & Sint.

Centaurea kartschiana Scop.

* *Centaurea lactiflora* Halacsy

Centaurea micrantha Hoffmanns. & Link subsp. *herminii* (Rouy) Dostál

* *Centaurea niederi* Heldr.

* *Centaurea peucedanifolia* Boiss. & Orph.

* *Centaurea pinnata* Pau

Centaurea pontica Prodan & E. I. Nyárády

Centaurea pulvinata (G. Blanca) G. Blanca

Centaurea rothmalerana (Arènes) Dostál

Centaurea vicentina Mariz

Cirsium brachycephalum Juratzka

* *Crepis crocifolia* Boiss. & Heldr.

Crepis granatensis (Willk.) B. Blanca & M. Cueto

Crepis pusilla (Sommier) Merxmüller

Crepis tectorum L. subsp. *nigrescens*

Erigeron frigidus Boiss. ex DC.

* *Helichrysum melitense* (Pignatti) Brullo et al

Hymenostemma pseudanthesis (Kunze) Willd.

▼ M3

Hyoseris frutescens Brullo et Pavone
 * *Jurinea cyanoides* (L.) Reichenb.
 * *Jurinea fontqueri* Cuatrec.
 * *Lamyropsis microcephala* (Moris) Dittrich & Greuter
Leontodon microcephalus (Boiss. ex DC.) Boiss.
Leontodon boryi Boiss.
 * *Leontodon siculus* (Guss.) Finch & Sell
Leuzea longifolia Hoffmanns. & Link
Ligularia sibirica (L.) Cass.
 * *Palaeocyanus crassifolius* (Bertoloni) Dostal
Santolina impressa Hoffmanns. & Link
Santolina semidentata Hoffmanns. & Link
Saussurea alpina subsp. *esthonica* (Baer ex Rupr) Kupffer
 * *Senecio elodes* Boiss. ex DC.
Senecio jacobea L. subsp. *gotlandicus* (Neuman) Sterner
Senecio nevadensis Boiss. & Reuter
 * *Serratula lycopifolia* (Vill.) A.Kern
Tephroseris longifolia (Jacq.) Griseb et Schenk subsp. *moravica*

CONVOLVULACEAE

* *Convolvulus argyrothamnus* Greuter
 * *Convolvulus fernandesii* Pinto da Silva & Teles

CRUCIFERAE

Alyssum pyrenaicum Lapeyr.
 * *Arabis kennedyae* Meikle
Arabis sadina (Samp.) P. Cout.
Arabis scopoliana Boiss
 * *Biscutella neustriaca* Bonnet
Biscutella vinentina (Samp.) Rothm.
Boleum asperum (Pers.) Desvaux
Brassica glabrescens Poldini
Brassica hilarionis Post
Brassica insularis Moris
 * *Brassica macrocarpa* Guss.
Braya linearis Rouy
 * *Cochlearia polonica* E. Fröhlich
 * *Cochlearia tatrae* Borbas
 * *Coincya rupestris* Rouy
 * *Coronopus navasii* Pau
Crambe tataria Sebeok
Diplotaxis ibicensis (Pau) Gómez-Campo
 * *Diplotaxis siettiana* Maire
Diplotaxis vicentina (P. Cout.) Rothm.
Draba cacuminum Elis Ekman
Draba cinerea Adams

▼ M3

Draba dorneri Heuffel.

Erucastrum palustre (Pirona) Vis.

* *Erysimum pieninicum* (Zapal.) Pawl.

* *Iberis arbuscula* Runemark

Iberis procumbens Lange subsp. *microcarpa* Franco & Pinto da Silva

* *Jonopsidium acaule* (Desf.) Reichenb.

Jonopsidium savianum (Caruel) Ball ex Arcang.

Rhynchosinapis erucastrum (L.) Dandy ex Clapham subsp. *cintrana* (Coutinho) Franco & P. Silva (*Coincya cintrana* (P. Cout.) Pinto da Silva)

Sisymbrium cavanillesianum Valdés & Castroviejo

Sisymbrium supinum L.

Thlaspi jankae A.Kern.

CYPERACEAE

Carex holostoma Drejer

* *Carex panormitana* Guss.

Eleocharis carniolica Koch

DIOSCOREACEAE

* *Borderea chouardii* (Gaussen) Heslot

DROSERACEAE

Aldrovanda vesiculosa L.

ELATINACEAE

Elatine gussonei (Sommier) Brullo et al

ERICACEAE

Rhododendron luteum Sweet

EUPHORBIACEAE

* *Euphorbia margalidiana* Kuhbier & Lewejohann

Euphorbia transtagana Boiss.

GENTIANACEAE

* *Centaurium rigualii* Esteve

* *Centaurium somedanum* Lainz

Gentiana ligustica R. de Vilm. & Chopinet

Gentianella anglica (Pugsley) E. F. Warburg

* *Gentianella bohémica* Skalicky

GERANIACEAE

* *Erodium astragaloides* Boiss. & Reuter

Erodium paularense Fernández-González & Izco

* *Erodium rupicola* Boiss.

GLOBULARIACEAE

* *Globularia stygia* Orph. ex Boiss.

GRAMINEAE

Arctagrostis latifolia (R. Br.) Griseb.

Arctophila fulva (Trin.) N. J. Anderson

Avenula hackelii (Henriq.) Holub

Bromus grossus Desf. ex DC.

Calamagrostis chalybaea (Laest.) Fries

▼ M3

Cinna latifolia (Trev.) Griseb.
Coleanthus subtilis (Tratt.) Seidl
Festuca brigantina (Markgr.-Dannenb.) Markgr.-Dannenb.
Festuca duriotagana Franco & R. Afonso
Festuca elegans Boiss.
Festuca henriquesii Hack.
Festuca summilusitana Franco & R. Afonso
Gaudinia hispanica Stace & Tutin
Holcus setiglumis Boiss. & Reuter subsp. *duriensis* Pinto da Silva
Micropyropsis tuberosa Romero — Zarco & Cabezudo
Poa granitica Br.-Bl. subsp. *disparilis* (E. I. Nyárády) E. I. Nyárády
* *Poa riphaea* (Ascher et Graebner) Fritsch
Pseudarrhenatherum pallens (Link) J. Holub
Puccinellia phryganodes (Trin.) Scribner + Merr.
Puccinellia pungens (Pau) Paunero
* *Stipa austroitalica* Martinovsky
* *Stipa bavarica* Martinovsky & H. Scholz
Stipa danubialis Dihoru & Roman
* *Stipa styriaca* Martinovsky
* *Stipa veneta* Moraldo
* *Stipa zaleskii* Wilensky
Trisetum subalpestre (Hartman) Neuman

GROSSULARIACEAE

* *Ribes sardoum* Martelli

HIPPURIDACEAE

Hippuris tetraphylla L. Fil.

HYPERICACEAE

* *Hypericum aciferum* (Greuter) N.K.B. Robson

IRIDACEAE

Crocus cyprius Boiss. et Kotschy
Crocus hartmannianus Holmboe
Gladiolus palustris Gaud.
Iris aphylla L. subsp. *hungarica* Hegi
Iris humilis Georgi subsp. *arenaria* (Waldst. et Kit.) A. et D.Löve

JUNCACEAE

Juncus valvatus Link
Luzula arctica Blytt

LABIATAE

Dracocephalum austriacum L.
* *Micromeria taygetea* P. H. Davis
Nepeta dirphya (Boiss.) Heldr. ex Halacsy
* *Nepeta sphaciotica* P. H. Davis
Origanum dictamnus L.
Phlomis brevibracteata Turrit

▼ M3

Phlomis cypria Post
Salvia veneris Hedge
Sideritis cypria Post
Sideritis incana subsp. *glauca* (Cav.) Malagarriga
Sideritis javalambrensis Pau
Sideritis serrata Cav. ex Lag.
Teucrium lepicephalum Pau
Teucrium turredanum Losa & Rivas Goday
* *Thymus camphoratus* Hoffmanns. & Link
Thymus carnosus Boiss.
* *Thymus lotocephalus* G. López & R. Morales (*Thymus cephalotos* L.)

LEGUMINOSAE

Anthyllis hystrix Cardona, Contandr. & E. Sierra
* *Astragalus algarbiensis* Coss. ex Bunge
* *Astragalus aquilanus* Anzalone
Astragalus centralpinus Braun-Blanquet
* *Astragalus macrocarpus* DC. subsp. *lefkarensis*
* *Astragalus maritimus* Moris
Astragalus peterfii Jáv.
Astragalus tremolsianus Pau
* *Astragalus verrucosus* Moris
* *Cytisus aeolicus* Guss. ex Lindl.
Genista dorycnifolia Font Quer
Genista holopetala (Fleischm. ex Koch) Baldacci
Melilotus segetalis (Brot.) Ser. subsp. *fallax* Franco
* *Ononis hackelii* Lange
Trifolium saxatile All.
* *Vicia bifoliolata* J.D. Rodríguez

LENTIBULARIACEAE

* *Pinguicula crystallina* Sm.
Pinguicula nevadensis (Lindb.) Casper

LILIACEAE

Allium grosii Font Quer
* *Androcymbium rechingeri* Greuter
* *Asphodelus bento-rainhae* P. Silva
* *Chionodoxa lochia* Meikle in Kew Bull.
Colchicum arenarium Waldst. et Kit.
Hyacinthoides vicentina (Hoffmanns. & Link) Rothm.
* *Muscari gussonei* (Parl.) Tod.
Scilla litardierei Breist.
* *Scilla morrisii* Meikle
Tulipa cypria Stapf
Tulipa hungarica Borbas

LINACEAE

▼ M3

* *Linum dolomiticum* Borbas

* *Linum muelleri* Moris (*Linum maritimum muelleri*)

LYTHRACEAE

* *Lythrum flexuosum* Lag.

MALVACEAE

Kosteletzkya pentacarpos (L.) Ledeb.

NAJADACEAE

Najas flexilis (Willd.) Rostk. & W.L. Schmidt

Najas tenuissima (A. Braun) Magnus

OLEACEAE

Syringa josikaea Jacq. Fil. ex Reichenb.

ORCHIDACEAE

Anacamptis urvilleana Sommier et Caruana Gatto

Calypso bulbosa L.

* *Cephalanthera cucullata* Boiss. & Heldr.

Cypripedium calceolus L.

Dactylorhiza kalopissii E.Nelson

Gymnigritella runei Teppner & Klein

Himantoglossum adriaticum Baumann

Himantoglossum caprinum (Bieb.) V.Koch

Liparis loeselii (L.) Rich.

* *Ophrys kotschyi* H.Fleischm. et Soo

* *Ophrys lunulata* Parl.

Ophrys melitensis (Salkowski) J et P Devillers-Terschuren

Platanthera obtusata (Pursh) subsp. *oligantha* (Turez.) Hulten

OROBANCHACEAE

Orobanche densiflora Salzm. ex Reut.

PAEONIACEAE

Paeonia cambessedesii (Willk.) Willk.

Paeonia clusii F.C. Stern subsp. *rhodia* (Stearn) Tzanoudakis

Paeonia officinalis L. subsp. *banatica* (Rachel) Soo

Paeonia parnassica Tzanoudakis

PALMAE

Phoenix theophrasti Greuter

PAPAVERACEAE

Corydalis gotlandica Lidén

Papaver laestadianum (Nordh.) Nordh.

Papaver radicum Rottb. subsp. *hyperboreum* Nordh.

PLANTAGINACEAE

Plantago algarbiensis Sampaio (*Plantago bracteosa* (Willk.) G. Sampaio)

Plantago almogravensis Franco

PLUMBAGINACEAE

Armeria berlengensis Daveau

* *Armeria helodes* Martini & Pold

▼ M3

- Armeria neglecta* Girard
Armeria pseudarmeria (Murray) Mansfeld
 * *Armeria rouyana* Daveau
Armeria soleirolii (Duby) Godron
Armeria velutina Welw. ex Boiss. & Reuter
Limonium dodartii (Girard) O. Kuntze subsp. *lusitanicum* (Daveau) Franco
 * *Limonium insulare* (Beg. & Landi) Arrig. & Diana
Limonium lanceolatum (Hoffmans. & Link) Franco
Limonium multiflorum Erben
 * *Limonium pseudolaetum* Arrig. & Diana
 * *Limonium strictissimum* (Salzmann) Arrig.

POLYGONACEAE

- Persicaria foliosa* (H. Lindb.) Kitag.
Polygonum praelongum Coode & Cullen
Rumex rupestris Le Gall

PRIMULACEAE

- Androsace mathildae* Levier
Androsace pyrenaica Lam.
 * *Cyclamen fatrense* Halda et Sojak
 * *Primula apennina* Widmer
Primula carniolica Jacq.
Primula nutans Georgi
Primula palinuri Petagna
Primula scandinavica Bruun
Soldanella villosa Darracq.

RANUNCULACEAE

- * *Aconitum corsicum* Gayer (*Aconitum napellus* subsp. *corsicum*)
Aconitum firmum (Reichenb.) Neilr subsp. *moravicum* Skalicky
Adonis distorta Ten.
Aquilegia bertolonii Schott
Aquilegia kitaibelii Schott
 * *Aquilegia pyrenaica* D.C. subsp. *cazorlensis* (Heywood) Galiano
 * *Consolida samia* P.H. Davis
 * *Delphinium caseyi* B.L.Burt
Pulsatilla grandis Wenderoth *Pulsatilla patens* (L.) Miller
 * *Pulsatilla pratensis* (L.) Miller subsp. *hungarica* Soo
 * *Pulsatilla slavica* G.Reuss.
 * *Pulsatilla subslavica* Futak ex Goliasova
Pulsatilla vulgaris Hill. subsp. *gotlandica* (Johanss.) Zaemelis & Paegle
Ranunculus kykkoensis Meikle
Ranunculus lapponicus L.
 * *Ranunculus weyleri* Mares

RESEDACEAE

- * *Reseda decursiva* Forssk.

▼ M3

ROSACEAE

- Agrimonia pilosa* Ledebour
Potentilla delphinensis Gren. & Godron
Potentilla emilii-popii Nyárády
 * *Pyrus magyarica* Terpo
Sorbus teodorii Liljefors

RUBIACEAE

- Galium cracoviense* Ehrend.
 * *Galium litorale* Guss.
Galium moldavicum (Dobrescu) Franco
 * *Galium sudeticum* Tausch
 * *Galium viridiflorum* Boiss. & Reuter

SALICACEAE

- Salix salvifolia* Brot. subsp. *australis* Franco

SANTALACEAE

- Thesium ebracteatum* Hayne

SAXIFRAGACEAE

- Saxifraga berica* (Beguinot) D.A. Webb
Saxifraga florulenta Moretti
Saxifraga hirculus L.
Saxifraga osloënsis Knaben
Saxifraga tombeanensis Boiss. ex Engl.

SCROPHULARIACEAE

- Antirrhinum charidemi* Lange
Chaenorrhinum serpyllifolium (Lange) Lange subsp. *lusitanicum* R. Fernandes
 * *Euphrasia genargentea* (Feoli) Diana
Euphrasia marchesettii Wettst. ex Marches.
Linaria algarviana Chav.
Linaria coutinhoi Valdés
Linaria loeselii Schweigger
 * *Linaria ficalhoana* Rouy
Linaria flava (Poiret) Desf.
 * *Linaria hellenica* Turrill
Linaria pseudolaxiflora Lojacono
 * *Linaria ricardoi* Cout.
Linaria tonzigii Lona
 * *Linaria tursica* B. Valdés & Cabezudo
Odontites granatensis Boiss.
 * *Pedicularis sudetica* Willd.
Rhinanthus oesilensis (Ronniger & Saarsoo) Vassilcz
Tozzia carpathica Wol.
Verbascum litigiosum Samp.
Veronica micrantha Hoffmanns. & Link
 * *Veronica oetaea* L.-A. Gustavsson

▼ M3

SOLANACEAE

* *Atropa baetica* Willk.

THYMELAEACEAE

* *Daphne arbuscula* Celak

Daphne petraea Leybold

* *Daphne rodriguezii* Texidor

ULMACEAE

Zelkova abelicea (Lam.) Boiss.

UMBELLIFERAE

* *Angelica heterocarpa* Lloyd

Angelica palustris (Besser) Hoffm.

* *Apium bermejoi* Llorens

Apium repens (Jacq.) Lag.

Athamanta cortiana Ferrarini

* *Bupleurum capillare* Boiss. & Heldr.

* *Bupleurum kakiskalae* Greuter

Eryngium alpinum L.

* *Eryngium viviparum* Gay

* *Ferula sadleriana* Lebed.

Hladnikia pastinacifolia Reichenb.

* *Laserpitium longiradium* Boiss.

* *Naufraga balearica* Constans & Cannon

* *Oenanthe conioides* Lange

Petagnia saniculifolia Guss.

Rouya polygama (Desf.) Coincy

* *Seseli intricatum* Boiss.

Seseli leucospermum Waldst. et Kit

Thorella verticillatinundata (Thore) Briq.

VALERIANACEAE

Centranthus trinervis (Viv.) Beguinot

VIOLACEAE

Viola delphinantha Boiss.

* *Viola hispida* Lam.

Viola jaubertiana Mares & Vigineix

Viola rupestris F.W. Schmidt subsp. *relicta* Jalas

ALAMAD TAIMED

BRYOPHYTA

Bruchia vogesiaca Schwaegr. (o)

Bryhnia novae-angliae (Sull & Lesq.) Grout (o)

* *Bryoerythrophyllum campylocarpum* (C. Müll.) Crum. (*Bryoerythrophyllum machadoanum* (Sergio) M. O. Hill) (o)

Buxbaumia viridis (Moug.) Moug. & Nestl. (o)

Cephalozia macounii (Aust.) Aust. (o)

Cynodontium suecicum (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag. (o)

Dichelyma capillaceum (Dicks) Myr. (o)

▼ **M3**

- Dicranum viride* (Sull. & Lesq.) Lindb. (o)
Distichophyllum carinatum Dix. & Nich. (o)
Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus (Mitt.) Warnst. (o)
Encalypta mutica (I. Hagen) (o)
Hamatocaulis lapponicus (Norr.) Hedenäs (o)
Herzogiella turfacea (Lindb.) I. Wats. (o)
Hygrohypnum montanum (Lindb.) Broth. (o)
Jungermannia handelii (Schiffn.) Amak. (o)
Mannia triandra (Scop.) Grolle (o)
 * *Marsupella profunda* Lindb. (o)
Meesia longiseta Hedw. (o)
Nothothylas orbicularis (Schwein.) Sull. (o)
Ochyraea tatrensis Vana (o)
Orthothecium lapponicum (Schimp.) C. Hartm. (o)
Orthotrichum rogeri Brid. (o)
Petalophyllum ralfsii (Wils.) Nees & Gott. (o)
Plagiomnium drummondii (Bruch & Schimp.) T. Kop. (o)
Riccia breidleri Jur. (o)
Riella helicophylla (Bory & Mont.) Mont. (o)
Scapania massolongi (K. Müll.) K. Müll. (o)
Sphagnum pylaisii Brid. (o)
Tayloria rudolphiana (Garov) B. & S. (o)
Tortella rigens (N. Alberts) (o)

MAKARONEESIA LIIGID**PTERIDOPHYTA**

HYMENOPHYLLACEAE

- Hymenophyllum maderensis* Gibby & Lovis

DRYOPTERIDACEAE

- * *Polystichum drepanum* (Sw.) C. Presl.

ISOETACEAE

- Isoetes azorica* Durieu & Paiva ex Milde

MARSILEACEAE

- * *Marsilea azorica* Launert & Paiva

ANGIOSPERMAE

ASCLEPIADACEAE

- Caralluma burchardii* N. E. Brown

- * *Ceropegia chrysantha* Svent.

BORAGINACEAE

- Echium candicans* L. fil.

- * *Echium gentianoides* Webb & Coincy

- Myosotis azorica* H. C. Watson

- Myosotis maritima* Hochst. in Seub.

CAMPANULACEAE

- * *Azorina vidalii* (H. C. Watson) Feer

▼ M3

Musschia aurea (L. f.) DC.

* *Musschia wollastonii* Lowe

CAPRIFOLIACEAE

* *Sambucus palmensis* Link

CARYOPHYLLACEAE

Spergularia azorica (Kindb.) Lebel

CELASTRACEAE

Maytenus umbellata (R. Br.) Mabb.

CHENOPODIACEAE

Beta patula Ait.

CISTACEAE

Cistus chinamadensis Banares & Romero

* *Helianthemum bystropogophyllum* Svent.

COMPOSITAE

Andryala crithmifolia Ait.

* *Argyranthemum lidii* Humphries

Argyranthemum thalassophyllum (Svent.) Hump.

Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries

* *Atractylis arbuscula* Svent. & Michaelis

Atractylis preauxiana Schultz.

Calendula maderensis DC.

Cheirolophus duranii (Burchard) Holub

Cheirolophus ghomerytus (Svent.) Holub

Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub

Cheirolophus massonianus (Lowe) Hansen & Sund.

Cirsium latifolium Lowe

Helichrysum gossypinum Webb

Helichrysum monogynum Burt & Sund.

Hypochoeris oligocephala (Svent. & Bramw.) Lack

* *Lactuca watsoniana* Trel.

* *Onopordum nogalesii* Svent.

* *Onopordum carduelinum* Bolle

* *Pericallis hadrosoma* (Svent.) B. Nord.

Phagnalon benettii Lowe

Stemmacantha cynaroides (Chr. Son. in Buch) Ditt

Sventenia bupleuroides Font Quer

* *Tanacetum ptarmiciflorum* Webb & Berth

CONVOLVULACEAE

* *Convolvulus caput-medusae* Lowe

* *Convolvulus lopez-socasii* Svent.

* *Convolvulus massonii* A. Dietr.

CRASSULACEAE

Aeonium gomeraense Praeger

Aeonium saundersii Bolle

▼ M3

Aichryson dumosum (Lowe) Praeg.

Monanthes wildpretii Banares & Scholz

Sedum brissemoretii Raymond-Hamet

CRUCIFERAE

* *Crambe arborea* Webb ex Christ

Crambe laevigata DC. ex Christ

* *Crambe sventenii* R. Petters ex Bramwell & Sund.

* *Parolinia schizogynoides* Svent.

Sinapidendron rupestre (Ait.) Lowe

CYPERACEAE

Carex malato-belizii Raymond

DIPSACACEAE

Scabiosa nitens Roemer & J. A. Schultes

ERICACEAE

Erica scoparia L. subsp. *azorica* (Hochst.) D. A. Webb

EUPHORBIACEAE

* *Euphorbia handiensis* Burchard

Euphorbia lambii Svent.

Euphorbia stygiana H. C. Watson

GERANIACEAE

* *Geranium maderense* P. F. Yeo

GRAMINEAE

Deschampsia maderensis (Haeck. & Born.) Buschm.

Phalaris maderensis (Menezes) Menezes

GLOBULARIACEAE

* *Globularia ascanii* D. Bramwell & Kunkel

* *Globularia sarcophylla* Svent.

LABIATAE

* *Sideritis cystosiphon* Svent.

* *Sideritis discolor* (Webb ex de Noe) Bolle

Sideritis infernalis Bolle

Sideritis marmorea Bolle

Teucrium abutiloides L'Hér.

Teucrium betonicum L'Hér.

LEGUMINOSAE

* *Anagyris latifolia* Brouss. ex. Willd.

Anthyllis lemanningiana Lowe

* *Dorycnium spectabile* Webb & Berthel

* *Lotus azoricus* P. W. Ball

Lotus callis-viridis D. Bramwell & D. H. Davis

* *Lotus kunkelii* (E. Chueca) D. Bramwell & al.

* *Teline rosmarinifolia* Webb & Berthel.

* *Teline salsoloides* Arco & Acebes.

Vicia dennesiana H. C. Watson

▼ M3

LILIACEAE

* *Androcymbium psammophilum* Svent.

Scilla maderensis Menezes

Semele maderensis Costa

LORANTHACEAE

Arceuthobium azoricum Wiens & Hawksw.

MYRICACEAE

* *Myrica rivas-martinezii* Santos.

OLEACEAE

Jasminum azoricum L.

Picconia azorica (Tutin) Knobl.

ORCHIDACEAE

Goodyera macrophylla Lowe

PITTOSPORACEAE

* *Pittosporum coriaceum* Dryand. ex. Ait.

PLANTAGINACEAE

Plantago malato-belizii Lawalree

PLUMBAGINACEAE

* *Limonium arborescens* (Brouss.) Kuntze

Limonium dendroides Svent.

* *Limonium spectabile* (Svent.) Kunkel & Sunding

* *Limonium sventenii* Santos & Fernández Galván

POLYGONACEAE

Rumex azoricus Rech. fil.

RHAMNACEAE

Frangula azorica Tutin

ROSACEAE

* *Bencomia brachystachya* Svent.

Bencomia sphaerocarpa Svent.

* *Chamaemeles coriacea* Lindl.

Dendriopoterium pulidoi Svent.

Marcetella maderensis (Born.) Svent.

Prunus lusitanica L. subsp. *azorica* (Mouillef.) Franco

Sorbus maderensis (Lowe) Dode

SANTALACEAE

Kunkeliella subsucculenta Kammer

SCROPHULARIACEAE

* *Euphrasia azorica* H.C. Watson

Euphrasia grandiflora Hochst. in Seub.

* *Isoplexis chalcantha* Svent. & O'Shanahan

Isoplexis isabelliana (Webb & Berthel.) Masferrer

Odontites holliana (Lowe) Benth.

Sibthorpia peregrina L.

SOLANACEAE

▼ **M3**

* *Solanum lidii* Sunding

UMBELLIFERAE

Ammi trifoliatum (H. C. Watson) Trelease

Bupleurum handiense (Bolle) Kunkel

Chaerophyllum azoricum Trelease

Ferula latipinna Santos

Melanoselinum decipiens (Schrader & Wendl.) Hoffm.

Monizia edulis Lowe

Oenanthe divaricata (R. Br.) Mabb.

Sanicula azorica Guthnick ex Seub.

VIOLACEAE

Viola paradoxa Lowe

ALAMAD TAIMED

BRYOPHYTA

* *Echinodium spinosum* (Mitt.) Jur. (o)

* *Thamnobryum fernandesii* Sergio (o);

III LISA

**ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA ALADEKS SOBIVATE ALADE VALIKU
KRITERIUMID NING NENDE MÄÄRAMINE ERIKAITSEALADEKS**

1. ETAPP: Alade suhtelise tähenduse siseriiklik hindamine iga I lisa loodusliku elupaigatüübi ja II lisa liigi osas (sealhulgas esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja esmatähtsad liigid)

A. Ala hindamiskriteeriumid I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide osas

- a) Elupaigatüübi esindavuse aste sellel alal.
- b) Loodusliku elupaigatüübi pindala konkreetsel alal võrreldes kõnealuse loodusliku elupaigatüübi üldpindalaga riigi territooriumil.
- c) Kõnealuse loodusliku elupaigatüübi struktuuri ja funktsioonide säilimise aste ning taastamisvõimalused.
- d) Ala väärtuslikkuse üldhinnang loodusliku elupaigatüübi kaitsest lähtuvalt.

B. Ala hindamiskriteeriumid II lisas nimetatud liikide osas

- a) Alal esinevate liikide populatsiooni suurus ja tihedus võrreldes kogu riigi territooriumil esinevate populatsioonidega.
- b) Kõnealuse liigi seisukohast tähtsate elupaigatunnuste kaitse aste ja taastamisvõimalused.
- c) Alal esinevate liikide populatsiooni isolatsiooniate võrreldes liigi loodusliku levilaga.
- d) Ala väärtuslikkuse üldhinnang asjaomaste liikide kaitse seisukohast.

C. Liikmesriigid klassifitseerivad nende kriteeriumide alusel alad, mis nad esitavad kandmiseks siseriiklikku loetelusse, et määrata need ühenduse tähtsusega alaks kooskõlas nende suhtelise tähtsusega iga I lisas nimetatud loodusliku elupaiga ja II lisas nimetatud liigi kaitsele.

D. Sellesse loetelusse kantakse alad, kus on liikmesriigi eespool esitatud kriteeriumide A ja B alusel valitud esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja esmatähtsad liigid.

2. ETAPP: Siseriiklikesse nimekirjadesse kantud alade hindamine ühenduse tähtsuse seisukohast

1. Kõik alad, mis liikmesriigid on 1. etapis määratlenud aladeks, kus on esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja/või liigid, loetakse ühenduse tähtsusega aladeks.

2. Muude liikmesriikide nimekirjadesse kantud alade hindamisel ühenduse tähtsuse seisukohast, st nende panust I lisa loodusliku elupaiga või II lisa liigi soodsas kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja/või Natura 2000 võrgustiku sidususse, võetakse arvesse järgmisi kriteeriume:

- a) ala suhteline tähtsus siseriiklikul tasandil;
- b) ala geograafiline asend seoses II lisas nimetatud rändeteedega ja kas ala kuulub mõlemalt poolt üht või mitut ühenduse piiri ületavasse ühtsesse ökosüsteemi;
- c) ala üldpindala;
- d) I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide arv alal;
- e) ala üldine ökoloogiline väärtus kõnealustele biogeograafilistele piirkondadele ja/või tervele artiklis 2 nimetatud territooriumile, seoses selle tunnuste või kordumatute aspektidega ning viisiga, kuidas need on omavahel seotud.

▼ **M3***IV LISA***ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MIS VAJAVAD RANGET KAITSET**

Käesolevas lisas loetletud liigid on märgitud:

— liigi või alamliigi nimega või

— kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend "spp." sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.

a) **LOOMAD***SELGROOGSED***IMETAJAD****INSECTIVORA**

Erinaceidae

Erinaceus algirus

Soricidae

Crocidura canariensis

Crocidura sicula

Talpidae

Galemys pyrenaicus

MICROCHIROPTERA

Kõik liigid

MEGACHIROPTERA

Pteropodidae

Rousettus aegyptiacus

RODENTIA

Gliridae

Kõik liigid, välja arvatud *Glis glis* ja *Eliomys quercinus*

Sciuridae

Marmota marmota latirostris

Pteromys volans (Sciuropterus ruscicus)

Spermophilus citellus (Citellus citellus)

Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)

Sciurus anomalus

Castoridae

Castor fiber (välja arvatud Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi populatsioonid)

Cricetidae

Cricetus cricetus (välja arvatud Ungari populatsioonid)

Mesocricetus newtoni

Microtidae

Microtus cabrerae

Microtus oeconomus arenicola

Microtus oeconomus mehelyi

Microtus tataricus

▼ **M3**

Zapodidae

*Sicista betulina**Sicista subtilis*

Hystricidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus (välja arvatud Kreekas 39. laiuskraadist põhja pool esinevad populatsioonid; Eesti populatsioonid; Hispaanias Duerost põhja pool esinevad populatsioonid; Bulgaaria, Läti, Leedu, Poola, Slovaki populatsioonid ja Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatusaladel, nagu need on määratletud põhjapõdrakasvatust käsitleva 14. septembri 1990. aasta Soome seaduse nr 848/90 paragrahvis 2)

Ursidae

Ursus arctos

Mustelidae

*Lutra lutra**Mustela eversmanii**Mustela lutreola**Vormela peregusna*

Felidae

*Felis silvestris**Lynx lynx* (välja arvatud Eesti populatsioon)*Lynx pardinus*

Phocidae

*Monachus monachus**Phoca hispida saimensis*

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Bovidae

*Bison bonasus**Capra aegagrus* (looduslikud populatsioonid)*Capra pyrenaica pyrenaica**Ovis gmelini musimon* (*Ovis ammon musimon*) (looduslikud populatsioonid — Korsika ja Sardiinia)*Ovis orientalis ophion* (*Ovis gmelini ophion*)*Rupicapra pyrenaica ornata* (*Rupicapra rupicapra ornata*)*Rupicapra rupicapra balcanica**Rupicapra rupicapra tatica*

CETACEA

Kõik liigid

ROOMAJAD

TESTUDINATA

Testudinidae

Testudo graeca

▼ M3*Testudo hermanni**Testudo marginata*

Cheloniidae

*Caretta caretta**Chelonia mydas**Lepidochelys kempii**Eretmochelys imbricata*

Dermochelyidae

Dermochelys coriacea

Emydidae

*Emys orbicularis**Mauremys caspica**Mauremys leprosa*

SAURIA

Lacertidae

*Algyroides fitzingeri**Algyroides marchi**Algyroides moreoticus**Algyroides nigropunctatus**Gallotia atlantica**Gallotia galloti**Gallotia galloti insulanagae**Gallotia simonyi**Gallotia stehlini**Lacerta agilis**Lacerta bedriagae**Lacerta bonnali (Lacerta monticola)**Lacerta monticola**Lacerta danfordi**Lacerta dugesi**Lacerta graeca**Lacerta horvathi**Lacerta schreiberi**Lacerta trilineata**Lacerta viridis**Lacerta vivipara pannonica**Ophisops elegans**Podarcis erhardii**Podarcis filfolensis**Podarcis hispanica atrata**Podarcis lilfordi**Podarcis melisellensis**Podarcis milensis**Podarcis muralis*

▼ M3*Podarcis peloponnesiaca**Podarcis pityusensis**Podarcis sicula**Podarcis taurica**Podarcis tiliguerta**Podarcis wagleriana*

Scincidae

*Ablepharus kitaibelii**Chalcides bedriagai**Chalcides ocellatus**Chalcides sexlineatus**Chalcides simonyi* (*Chalcides occidentalis*)*Chalcides viridianus**Ophiomorus punctatissimus*

Gekkonidae

*Cyrtopodion kotschy**Phyllodactylus europaeus**Tarentola angustimentalis**Tarentola boettgeri**Tarentola delalandii**Tarentola gomerensis*

Agamidae

Stellio stellio

Chamaeleontidae

Chamaeleo chamaeleon

Anguidae

Ophisaurus apodus

OPHIDIA

Colubridae

*Coluber caspius**Coluber cypriensis**Coluber hippocrepis**Coluber jugularis**Coluber laurenti**Coluber najadum**Coluber nummifer**Coluber viridiflavus**Coronella austriaca**Eirenis modesta**Elaphe longissima**Elaphe quatuorlineata**Elaphe situla**Natrix natrix cetti**Natrix natrix corsa*

▼ **M3***Natrix natrix cypriaca**Natrix tessellata**Telescopus falax*

Viperidae

*Vipera ammodytes**Macrovipera schweizeri (Vipera lebetina schweizeri)**Vipera seoanni* (välja arvatud Hispaania populatsioonid)*Vipera ursinii**Vipera xanthina*

Boidae

*Eryx jaculus***KAHEPAIKSED**

CAUDATA

Salamandridae

*Chioglossa lusitanica**Euproctus asper**Euproctus montanus**Euproctus platycephalus**Mertensiella luschani (Salamandra luschani)**Salamandra atra**Salamandra aurorae**Salamandra lanzai**Salamandrina terdigitata**Triturus carnifex (Triturus cristatus carnifex)**Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)**Triturus italicus**Triturus karelinii (Triturus cristatus karelinii)**Triturus marmoratus**Triturus montandoni**Triturus vulgaris ampelensis*

Proteidae

Proteus anguinus

Plethodontidae

*Hydromantes (Speleomantes) ambrosii**Hydromantes (Speleomantes) flavus**Hydromantes (Speleomantes) genei**Hydromantes (Speleomantes) imperialis**Hydromantes (Speleomantes) strinatii (Hydromantes (Speleomantes) italicus)**Hydromantes (Speleomantes) supramontis*

ANURA

Discoglossidae

*Alytes cisternasii**Alytes muletensis**Alytes obstetricans*

▼ **M3***Bombina bombina**Bombina variegata**Discoglossus galganoi* (kaasa arvatud *Discoglossus "jeanneae"*)*Discoglossus montalentii**Discoglossus pictus**Discoglossus sardus*

Ranidae

*Rana arvalis**Rana dalmatina**Rana graeca**Rana iberica**Rana italica**Rana latastei**Rana lessonae*

Pelobatidae

*Pelobates cultripes**Pelobates fuscus**Pelobates syriacus*

Bufonidae

*Bufo calamita**Bufo viridis*

Hylidae

*Hyla arborea**Hyla meridionalis**Hyla sarda***KALAD**

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

*Acipenser naccarii**Acipenser sturio*

SALMONIFORMES

Coregonidae

Coregonus oxyrhynchus (anadroomsed populatsioonid teatavates Põhjameere piirkondades, välja arvatud Soome populatsioonid)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

*Anaocypris hispanica**Phoxinus phoxinus*

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae

Valencia hispanica

PERCIFORMES

Percidae

*Gymnocephalus baloni**Romanichthys valsanicola*

▼ **M3***Zingel asper*

SELGROOTUD

LÜLIJALGSED

CRUSTACEA

Isopoda

Armadillidium ghardalensis

INSECTA

Coleoptera

*Bolbelasmus unicornis**Buprestis splendens**Carabus hampei**Carabus hungaricus**Carabus olympiae**Carabus variolosus**Carabus zawadzskii**Cerambyx cerdo**Cucujus cinnaberinus**Dorcadion fulvum cervae**Duvalius gebhardti**Duvalius hungaricus**Dytiscus latissimus**Graphoderus bilineatus**Leptodirus hochenwarti**Pilemia tigrina**Osmoderma eremita**Phryganophilus ruficollis**Probaticus subrugosus**Propomacrus cypriacus**Pseudogaurotina excellens**Pseudoseriscius cameroni**Pytho kolwensis**Rosalia alpina*

Lepidoptera

*Apatura metis**Arytrura musculus**Catopta thrips**Chondrosoma fiduciarium**Coenonympha hero**Coenonympha oedippus**Colias myrmidone**Cucullia mixta**Dioszeghyana schmidtii**Erannis ankeraria**Erebia calcaria*

▼ M3

Erebia christi
Erebia sudetica
Eriogaster catax
Fabriciana elisa
Glyphipterix loricatella
Gortyna borelii lunata
Hypodryas maturna
Hyles hippophaes
Leptidea morsei
Lignyopectera fumidaria
Lopinga achine
Lycaena dispar
Lycaena helle
Maculinea arion
Maculinea nausithous
Maculinea teleius
Melanargia arge
Nymphalis vaualbum
Papilio alexanor
Papilio hospiton
Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Phyllometra culminaria
Plebicula golgus
Polymixis rufocincta isolata
Polyommatus eroides
Proserpinus proserpina
Pseudophilotes bavius
Xylomoia strix
Zerynthia polyxena

Mantodea

Apteromantis aptera

Odonata

Aeshna viridis
Cordulegaster heros
Cordulegaster trinacriae
Gomphus graslinii
Leucorrhinia albifrons
Leucorrhinia caudalis
Leucorrhinia pectoralis
Lindenia tetraphylla
Macromia splendens
Ophiogomphus cecilia
Oxygastra curtisii

▼ **M3***Stylurus flavipes**Sympecma braueri*

Orthoptera

*Baetica ustulata**Brachytrupes megacephalus**Isophya costata**Isophya harzi**Isophya stysi**Myrmecophilus baronii**Odontopodisma rubripes**Paracaloptenus caloptenoides**Pholidoptera transsylvanica**Saga pedo**Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius*

ARACHNIDA

Araneae

*Macrothele calpeiana***MOLLUSKID**

GASTROPODA

*Anisus vorticulus**Caseolus calculus**Caseolus commixta**Caseolus sphaerula**Chilostoma banaticum**Discula leacockiana**Discula tabellata**Discula testudinalis**Discula turricula**Discus defloratus**Discus guerinianus**Elona quimperiana**Geomalacus maculosus**Geomitra moniziana**Gibbula nivosa**Hygromia kovacsi**Idiomela (Helix) subplicata**Lampedusa imitatrix**Lampedusa melitensis**Leiostyla abbreviata**Leiostyla cassida**Leiostyla corneocostata**Leiostyla gibba**Leiostyla lamellosa**Paladilhia hungarica*

▼ **M3***Patella ferruginea**Sadleriana pannonica**Theodoxus prevostianus**Theodoxus transversalis***BIVALVIA****Anisomyaria***Lithophaga lithophaga**Pinna nobilis***Unionoida***Margaritifera auricularia**Unio crassus***Dreissenidae***Congeria kusceri***ECHINODERMATA****Echinoidea***Centrostephanus longispinus***b) *TAIMED***

IV lisa punkt b sisaldab kõiki taimeliike, mis on loetletud II lisa punktis b⁽¹⁾, ning allpool loetletud taimeliike:

PTERIDOPHYTA**ASPLENIACEAE***Asplenium hemionitis* L.**ANGIOSPERMAE****AGAVACEAE***Dracaena draco* (L.) L.**AMARYLLIDACEAE***Narcissus longispathus* Pugsley*Narcissus triandrus* L.**BERBERIDACEAE***Berberis maderensis* Lowe**CAMPANULACEAE***Campanula morettiana* Reichenb.*Physoplexis comosa* (L.) Schur.**CARYOPHYLLACEAE***Moehringia fontqueri* Pau**COMPOSITAE***Argyranthemum pinnatifidum* (L.f.) Lowe subsp. *succulentum* (Lowe)
C. J. Humphries*Helichrysum sibthorpii* Rouy*Picris willkommii* (Schultz Bip.) Nyman*Santolina elegans* Boiss. ex DC.*Senecio caespitosus* Brot.*Senecio lagascanus* DC. subsp. *lusitanicus* (P. Cout.) Pinto da Silva*Wagenitzia lancifolia* (Sieber ex Sprengel) Dostal

⁽¹⁾ Välja arvatud II lisa punktis b nimetatud brüofüüdid.

▼ M3

CRUCIFERAE

Murbeckiella sousae Rothm.

EUPHORBIACEAE

Euphorbia nevadensis Boiss. & Reuter

GESNERIACEAE

Jankaia heldreichii (Boiss.) Boiss.

Ramonda serbica Pancic

IRIDACEAE

Crocus etruscus Parl.

Iris boissieri Henriq.

Iris marisca Ricci & Colasante

LABIATAE

Rosmarinus tomentosus Huber-Morath & Maire

Teucrium charidemi Sandwith

Thymus capitellatus Hoffmanns. & Link

Thymus villosus L. subsp. *villosus* L.

LILIACEAE

Androcymbium europaeum (Lange) K. Richter

Bellevalia hackelli Freyn

Colchicum corsicum Baker

Colchicum cousturieri Greuter

Fritillaria conica Rix

Fritillaria drenovskii Degen & Stoy.

Fritillaria gussichiae (Degen & Doerfler) Rix

Fritillaria obliqua Ker-Gawl.

Fritillaria rhodocanakis Orph. ex Baker

Ornithogalum reverchonii Degen & Herv.-Bass.

Scilla beirana Samp.

Scilla odorata Link

ORCHIDACEAE

Ophrys argolica Fleischm.

Orchis scopulorum Simsmerh.

Spiranthes aestivalis (Poiret) L. C. M. Richard

PRIMULACEAE

Androsace cylindrica DC.

Primula glaucescens Moretti

Primula spectabilis Tratt.

RANUNCULACEAE

Aquilegia alpina L.

SAPOTACEAE

Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.

Saxifraga portosanctana Boiss.

▼ M3

Saxifraga presolanensis Engl.

Saxifraga valdensis DC.

Saxifraga vayredana Luizet

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum lopesianum Rothm.

Lindernia procumbens (Krocker) Philcox

SOLANACEAE

Mandragora officinarum L.

THYMELAEACEAE

Thymelaea broterana P. Cout.

UMBELLIFERAE

Bunium brevifolium Lowe

VIOLACEAE

Viola athis W. Becker

Viola cazortensis Gandoger

▼ **M3**

V LISA

**ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE
LOODUSEST VÕTMISE JA KASUTAMISE SUHTES VÕIB
KEHTESTADA KAITSEKORRALDUSMEETMEID**

Käesolevas lisas loetletud liigid on märgitud:

— liigi või alamliigi nimega või

— kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend "spp." sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.

a) **LOOMAD****SELGROOGSED****IMETAJAD****RODENTIA**

Castoridae

Castor fiber (Soome, Rootsi, Läti, Leedu, Eesti ja Poola populatsioonid)

Cricetidae

Cricetus cricetus (Ungari populatsioonid)

CARNIVORA

Canidae

Canis aureus

Canis lupus (Hispaanias Duerost põhja pool esinevad populatsioonid, Kreekas 39. laiuskraadist põhja pool esinevad populatsioonid, Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatusaladel, nagu need on määratletud põhjapõdrakasvatust käsitleva 14. septembri 1990. aasta Soome seaduse nr 848/90 paragrahvis 2, ning Bulgaaria, Läti, Leedu, Eesti, Poola ja Slovaki populatsioonid)

Mustelidae

Martes martes

Mustela putorius

Felidae

Lynx lynx (Eesti populatsioon)

Phocidae

Kõik IV lisas nimetamata liigid

Viverridae

Genetta genetta

Herpestes ichneumon

DUPLICIDENTATA

Leporidae

Lepus timidus

ARTIODACTYLA

Bovidae

Capra ibex

Capra pyrenaica (välja arvatud *Capra pyrenaica pyrenaica*)

Rupicapra rupicapra (välja arvatud *Rupicapra rupicapra balcanica*, *Rupicapra rupicapra ornata* ja *Rupicapra rupicapra tatraica*)

▼ **M3****KAHEPAIKSED**

ANURA

Ranidae

*Rana esculenta**Rana perezi**Rana ridibunda**Rana temporaria***KALAD**

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

*Lampetra fluviatilis**Lethenteron zanandrai*

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

Kõik IV lisas nimetamata liigid

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa spp.

SALMONIFORMES

Salmonidae

*Thymallus thymallus**Coregonus* spp. (välja arvatud *Coregonus oxyrhynchus* — anadroomsed populatsioonid Põhjamere teatavates piirkondades)*Hucho hucho**Salmo salar* (ainult magevees)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

*Aspius aspius**Barbus* spp.*Pelecus cultratus**Rutilus friesii meidingeri**Rutilus pigus*

SILURIFORMES

Siluridae

Silurus aristotelis

PERCIFORMES

Percidae

*Gymnocephalus schraetzer**Zingel zingel*

SELGROOTUD

COELENTERATA

CNIDARIA

Corallium rubrum

▼ **M3****MOLLUSCA**

GASTROPODA — STYLOMMATOPHORA

Helix pomatia

BIVALVIA — UNIONOIDA

Margaritiferidae

Margaritifera margaritifera

Unionidae

*Microcondylaea compressa**Unio elongatulus***ANNELIDA**

HIRUDINOIDEA — ARHYNCHOBDELLAE

Hirudinidae

*Hirudo medicinalis***ARTHROPODA**

CRUSTACEA — DECAPODA

Astacidae

*Astacus astacus**Austropotamobius pallipes**Austropotamobius torrentium*

Scyllaridae

Scyllarides latus

INSECTA — LEPIDOPTERA

Saturniidae

*Graellsia isabellae*b) **TAIMED****ALGAE**

RHODOPHYTA

CORALLINACEAE

Lithothamnium coralloides Crouan frat.*Phymatholithon calcareum* (Poll.) Adey & McKibbin**LICHENES**

CLADONIACEAE

Cladonia L. subgenus *Cladina* (Nyl.) Vain.**BRYOPHYTA**

MUSCI

LEUCOBRYACEAE

Leucobryum glaucum (Hedw.) AAngstr.

SPHAGNACEAE

Sphagnum L. spp. (välja arvatud *Sphagnum pylaisii* Brid.)**PTERIDOPHYTA***Lycopodium* spp.**ANGIOSPERMAE**

AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L.

▼ M3*Narcissus bulbocodium* L.*Narcissus juncifolius* Lagasca

COMPOSITAE

Arnica montana L.*Artemisia eriantha* Tem*Artemisia genipi* Weber*Doronicum plantagineum* L. subsp. *tournefortii* (Rouy) P. Cout.*Leuzea rhaponticoides* Graells

CRUCIFERAE

Alyssum pintadasilvae Dudley.*Malcolmia lacera* (L.) DC. subsp. *gracilima* (Samp.) Franco*Murbeckiella pinnatifida* (Lam.) Rothm. subsp. *herminii* (Rivas-Martinez)
Greuter & Burdet

GENTIANACEAE

Gentiana lutea L.

IRIDACEAE

Iris lusitanica Ker-Gawler

LABIATAE

Teucrium salviastrum Schreber subsp. *salviastrum* Schreber

LEGUMINOSAE

Anthyllis lusitanica Cullen & Pinto da Silva*Dorycnium pentaphyllum* Scop. subsp. *transmontana* Franco*Ulex densus* Welw. ex Webb.

LILIACEAE

Lilium rubrum Lmk*Ruscus aculeatus* L.

PLUMBAGINACEAE

Armeria sampaio (Bernis) Nieto Feliner

ROSACEAE

Rubus genevieri Boreau subsp. *herminii* (Samp.) P. Cout.

SCROPHULARIACEAE

Anarrhinum longipedicelatum R. Fernandes*Euphrasia mendonçae* Samp.*Scrophularia grandiflora* DC. subsp. *grandiflora* DC.*Scrophularia berminii* Hoffmanns & Link*Scrophularia sublyrata* Brot.

▼B*VI LISA***KEELATUD MEETODID, PÜÜDMIS- JA TAPMISVAHENDID NING
TRANSPORDIVAHENDID****a) Keelatud vahendid****IMETAJAD**

- Pimedate või vigastatud loomade kasutamine elavate peibutistena
- Kassettmakid
- Elektrilised ja elektroonilised tapmis- või uimastusvahendid
- Kunstlikud valgusallikad
- Peeglid ja muud pimestamisvahendid
- Sihtmärke valgustavad vahendid
- Pimedas sihtimiseks ettenähtud seade, millel on elektrooniline võimendus või kujutise muundur
- Lõhkeained
- Võrgud, mille kasutamine tööpõhimõtte või kasutamistingimuste tõttu on keelatud
- Püünised, mille kasutamine tööpõhimõtte või kasutamistingimuste tõttu on keelatud
- Ammud
- Mürgid ja mürk- või tuimastusvahendiga sööt
- Väljagaasitamine või -suitsutamine
- Poolautomaat- või automaatrelvad, mille padrunitalve mahub üle kahe padruni

KALAD

- Mürgid
- Lõhkeained

b) Transpordiliigid

- Õhusõidukid
- Liikuvad mootorsõidukid